

BR 3802

STAMHOUDERTJE

DOOR J.C. NACHENIUS

PRENTEN VAN WILLEFFER

BR 3802

STAMHOUDERTJE

DOOR J.C. NACHENIUS

PRENTEN VAN WJLEFFER

UITGEVERIJ „HAMER” - AMSTERDAM 1943

VAN SIBBE, RAS EN
VOLKSGEMEENSCHAP

Stamhoudertje

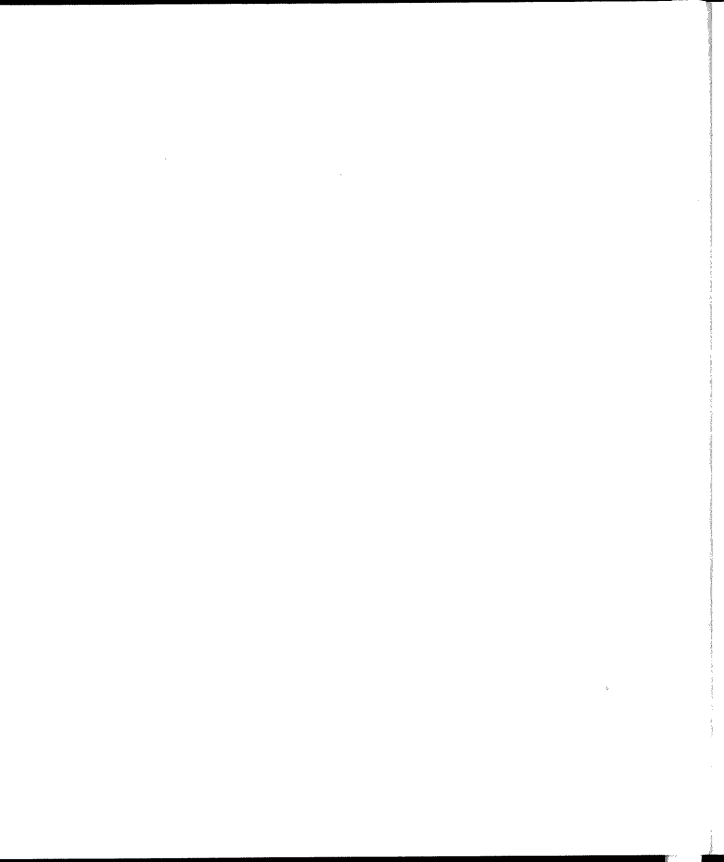
VERTELD DOOR

J. C. Nachenius

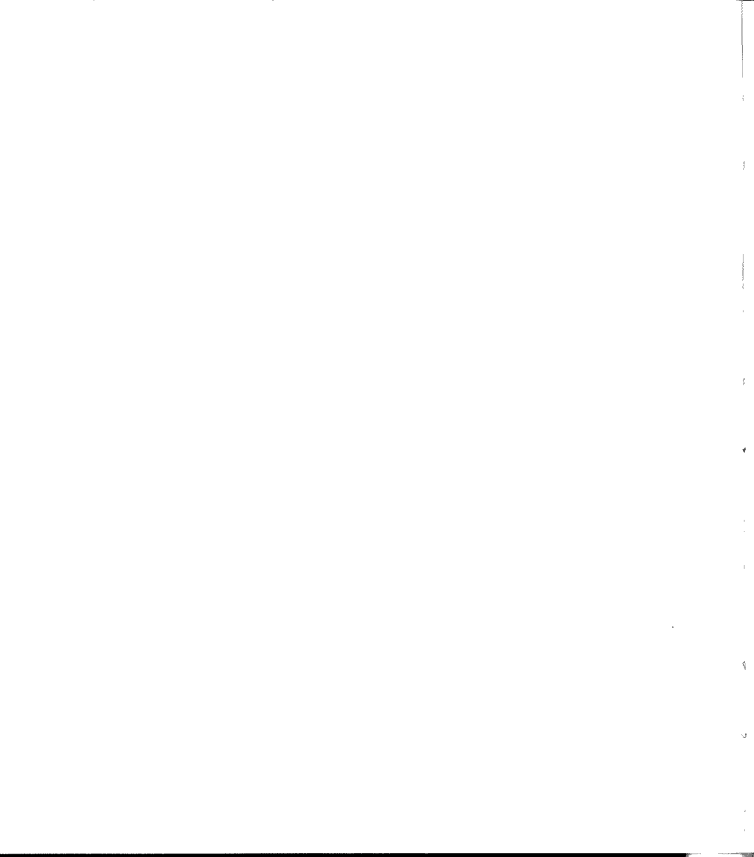
VERLUCHT DOOR

W. J. Leffef

BIJ DE GEBOORTE VAN DEN STAMHOUDER

at een lekkere gezonde jongen" zegt buurvrouw, wanneer ze om den hoek van de deur kijkt en de kraaiende, spartelende stamhouder van den buurman in het zonnetje ziet liggen. Voorwaar, een goed begin, een veelbelovend menschenkind, denkt de moeder. Wat zal er wel van hem groeien! Niemand, die het weet! Neen?

Hoe wonderlijk is de wording van zoo'n menschenkind; hoe klein begon het; hoeveel stadia moest het doorloopen, alvorens het het daglicht zou aanschouwen. Wij staan daar dikwijls veel te weinig bij stil. Het menschenkind-in-wording had in zijn eerste begin geen organen, het was een klompje cellen dat gevoed werd en dat groeide. Het groeide volgens een vast plan, het doorliep zoo maar „vanzelf" de stadia van dezen groei, totdat alle organen waren gebouwd: spijsverteringsorganen, ademhalingsorganen, het hart, het zenuwstelsel, de zintuigen. Maar ze waren nog niet in gebruik: de longen hadden nog nooit de lucht ingezogen, het bloed had nog nooit de zelf ingeademde zuurstof rondgestuwd door het lichaam, of het zelfverwerkte voedsel ter plaatse gebracht. Maar het is, alsof een onzichtbaar bouwplan aan alles ten grondslag heeft gelegen, want ziet: het kind wordt geboren, het ademt voor het eerst! Zal heel dit ingewikkelde organisme zonder stoornis werken? Ja, het is alles een wonderbaarlijk goed inelkaar passend geheel geworden, veel ingewikkelder dan welke machine ook en toch volmaakt werkend.

En wat nu wel het allerwonderlijkste is: het werd niet gebouwd, zooals een ingenieur een machine bouwt, maar — hoe zullen wij het zeggen? — het bouwde zichzelf! Denkt U maar eens aan den eikel, die U in den grond stopt. Er zit geen eiken-boompje in het klein in, met takken en blaadjes en worteltjes. Neen, ook hier moet alles nog eerst gebouwd, gevormd worden uit weinige cellen. Voor het eerste begin is in den eikel aan de kiem alvast wat voedsel meegegeven. Ook de eik-in-wording doorloopt verschillende stadia en eindelijk zal het een groote eik zijn; geen beuk, geen linde. In den eikel was ook dat onzichtbare bouwplan aanwezig

Keeren wij tot den kraaienden en spartelenden stamhouder terug. Zal het een ijverig mensch worden, of lui? Een moedig man of een voorzichtig man; of misschien een lafaard?

Zoo min als hij in zijn eerste begin reeds organen had, zoomin kon hij voelen, denken, zoomin had de mensch-in-wording bewustzijn: hij had immers in dit beginstadium nog geen zenuwstelsel, nog geen hersenen, zoomin als de eikel de organen had waarmee de boom zich voedt uit de lucht en uit de aarde. Het is goed eens even bij dit wonder van het leven stil te staan. De wetenschap kan U er veel, heel veel van vertellen; zij kan U die stadia doen zien en nog heel veel meer; maar het groote wonder, dat het leven van plant en dier en mensch is, kan zij U niet verklaren. Dat is haar taak ook niet; zij doet ons dat wonder in steeds grooteren omvang gadeslaan.

Wij spraken van een onzichtbaar bouwplan; volgens dit plan ontstonden de organen op hun tijd, in een vaste volgorde en groeide ook het geestelijke. En denkt U zich dit nu eens goed in, ook de hoogere dingen des geestes zouden bij dat kraaiende stamhoudertje op vastgestelden tijd, naar het vaste plan tot ontplooiing komen: zedelijk bewustzijn, dorst naar kennis, godsvertrouwen en al die dingen, die er in het eerst niet waren, zoomin als de lichaamsdeelen en de organen en die toch in den aanleg aanwezig zijn. En hiermede zeggen wij een groot woord: in den „aanleg”. Wat is die aanleg? Het is een voor ons onvatbaar „iets”, onzichtbaar en toch waarneembaar in zijn uitwerking. Want wij zien, hoe uit den eikel alleen een eik groeit en geen kastanje en uit dat stamhoudertje van een gezond ouderpaar uit deze lage landen, weer zoo'n „laaglander” en geen Chinees of neger. Het kreeg dien aanleg van zijn ouders mee en deze erfden het weer van hun ouders. Het zal dien aanleg weer doorgeven aan zijn nageslacht — indien hij een stamhouder zal worden! En hoe wij dat nu ook noemen: aanleg, of meer omvattend bouwplan, het is er.

En nu zegt U misschien: dat wist ik allang. Zeker, wist U dat, maar U had er in dit verband misschien toch nooit over gedacht. Wanneer wij langs dezen omweg er toe komen, opent het gezichtspunten omtrent volksgemeenschap en ras.

B.v.: een eik heeft andere levensvoorwaarden noodig dan een peppel, omdat zijn „aanleg” anders is. En een Noorderling heeft andere levensvoorwaarden noodig dan een Zuiderling, ook omdat zijn aanleg, de aanleg, die hij van zijn ouders erfde anders is.

Er was een tijd, dat op onze aarde geen eiken groeiden; de soort is eens ontstaan, vermoedelijk in Zuid-Oost-Europa. Hoe dit ook zij, toen onze aarde in de periode kwam, waarin de plantenwereld, die wij kennen, ontstond uit oudere vormen, toen zou ook eens de eik ontstaan in een bepaald gebied. En voortaan zou de

eik gebonden zijn aan soortgelijke gebieden: niet te warm, niet te koud, niet te nat, niet te droog enz.

En nu ons stamhoudertje! Zou dat als Noorderling niet gebonden zijn aan bepaalde gebieden? Al evenzeer, want al kan het in de tropen nog wel leven, zijn levenskansen zijn er geringer en bovenal zijn geslacht sterft vroeger of later uit! Het blijft geen stamhouder. Hoe komt dat nu? Dat komt, omdat zijn ras eenmaal ontstaan is in ditzelfde Noord- en Midden-Europa, waar het nu nog leeft, waar het thuishoort en waar het een toekomst heeft, zooals nergens anders. Het is als met onzichtbare banden gebonden aan dit oude kerngebied, waar de overleveringen van de oudste tijden nog leven, waar zijn bloed en deze bodem meer een zijn, dan waar elders ook.

VAN ONZEN EEUWEN OUDEN STAMBOOM

Indien wij allemaal van Adam en Eva zouden afstammen, zouden wij ook in zekeren zin allemaal familie van elkaar zijn. Er zijn er ook, die dit betwijfelen en in de praktijk voelen wij ons toch wel heel weinig verwant met b.v. een dwergmensch van Centraal-Afrika. „Verwant” voelen wij ons met menschen, die er zooals wij uitzien, zooals die hier overal in Europa rondloopen, meer in het Noorden dan in het Zuiden, meer in het Westen dan in het Oosten.

Wij, Noorderlingen voelen ons onderling verwant tegenover de Zuiderlingen of Oosterlingen en wij zijn het ook, wij hebben gemeenschappelijke voorouders, die ook van die Noorderlingen waren. Waar komen die vandaan? Komen zij uit het Zuiden of Oosten, of woonden zij van oudsher in dit Noorden?

Daar dribbelt het door de huiskamer, recht naar grootmoeders stoel, want het wil dat sprookje weer hooren, dat sprookje, dat grootmoeder weer van haar grootmoeder hoorde en die weer van de hare, in een eindelooze reeks. Onze grootmoeder is al 60 jaar oud, maar zij kent de sprookjes nog precies even goed als toen zij een kind was, zoo oud als ons stamhoudertje nu; en U weet wel, kinderen dulden geen veranderingen en vergissingen in een sprookje, dat ze eenmaal goed in zich opnamen! Zoo wandelt het sprookje door de eeuwen van grootouder op kleinkind. Het zijn groote sprongen — 60 jaar misschien gemiddeld — maar waar de stamhouders niet uitsterven, sterft het sprookje niet uit! Ruim 30 van die sprongen — en stelt U zich wel voor, waar wij dan in den tijd zijn? Middel-eeuwen, komst van het Christendom in deze landen, daar zijn wij al ver overheen gesprongen, wij zijn aan het begin onzer jaartelling, zoo in den tijd, dat de Romeinen hier aan het binnendringen zijn.

Nog eens 30 van die sprongen, zooals een sprookje dat kan maken en wij zijn in den overgangstijd, waar de mensch naast steen ook brons voor gereedschap, sier en wapens ging gebruiken, tenminste hier in het Noorden. Begrijpt U nu, hoe het mogelijk is, dat in de sprookjes nog beelden en voorstellingen leven uit zoo verre tijden? In het sprookje leeft oude mythologie, leven oeroude voorstellingen over hemel en aarde en heilige dingen. Maar daar willen wij het niet

over hebben, wij willen er alleen maar op wijzen, dat zoo goed als dat sprookje uit zoo ver verleden stamt, overgebracht van geslacht op geslacht, ons stamhoudertje ook uit deze oude tijden zijn stamboom afleidt. Ja, zeker! dat doet het, al denkt zijn moeder daar niet bij, als zij het met welgevallen beziet. Dat kleine blonde en blanke kereltje, het zal opgroeien tot een man van het Noorden, want . . . Ja, waarom? Omdat zijn wieg hier stond? Wel neen! Al ware hij in Palestina of de Congo geboren, het zou tot eenzelfde Noorderling opgroeien, al zou dat andere klimaat ook niet bevorderlijk voor zijn ontwikkeling en gezondheid zijn. Niet omdat zijn wieg hier stond, zal hij tot een Noorderling opgroeien. Maar omdat de wiegen van zijn voorgeslacht hier in dit Noorden van Europa stonden, de eeuwen door, nog veel langer dan de 60 sprongen van ons sprookje. Hoe lang, dat doet er minder toe, wij moeten afleeren ons te vergapen aan onvoorstelbare getallen; maar het was in den steentijd — toen de menschen dus nog geen metaal, geen brons en heelemaal nog geen ijzer kenden — en het klimaat in Europa heel anders was dan nu. Het Noorden van ons land, boven de groote rivieren, lag onder gletschers bedekt en deze ijsmassa strekte zich tot op den bergrug van Scandinavië onafgebroken uit. Toen was dit Noorden onbewoonbaar, het was „ijstijd”. Maar langzaam, gedurende de eeuwen, trok het ijs terug. Menschengroepjes die in minder barre, ijsvrije gedeelten van Europa leefden, als rondtrekkende jagers o.a. in Frankrijk, volgden het wild, vooral het rendier naar het Noorden. Hoe zagen zij er uit? Wij bezitten een betrekkelijk klein aantal overblijfselen, schedels en brokstukken, heele geraamten zelden. Maar wij kunnen daaraan zien, dat het geen „aapmenschen”, ook b.v. geen negers waren, maar menschen, waar wij niet van zouden schrikken, als wij ze tegenkwamen in onze kleding. Deze trekkende groepen waren niet een ras, dat zouden zij nog moeten worden. Maar aan den anderen kant stonden zij toch ook weer veel dichter bij elkaar dan b.v. een Japanees bij ons. Zij zouden worden tot het ras, waar ons stamhoudertje toe behoort en, om het heel kort te zeggen, zij werden tot een ras, doordat het harde leven, het bepaalde klimaat, kortom de zeer bepaalde omgeving, waarin zij moesten leven en zich voortplanten als het ware als een zeef werkte, die alles er door liet vallen en afsterven, wat zich in die omgeving niet in stand kon houden, en de voortplanting bevorderde van alles wat zich aan die omgeving kon aanpassen. Die omgeving „selecteerde” zooals de fokkers dat noemen, bracht eenheid in het menscentype, deed ras ontstaan. Wij kunnen dat gebeuren aan de hand van de vondsten vervolgen en steeds duidelijker teekent zich dit gebeuren

af, naarmate er meer door de spade aan het daglicht wordt gebracht. Ziet U, U wist wel dat het stamhoudertje zijn „aanleg” van zijn ouders had gekregen, en die weer van de hunne, maar U wist misschien niet waar het begin lag. Doch wacht U even. Het begin voor dit begin weet niemand; maar wel weten wij het begin van dit „ras”, dat daar in den steentijd in Noord- en Midden-Europa gevormd werd en dat wij daarom terecht het Noordras noemen. Wilt U echter nog verder terug, dan wordt de weg onzeker en tasten wij meer en meer in het duister.

Maar vooreerst is ons dit ook genoeg. Dit Noordras ontstond, groeide, hier in dit landschap, in dit klimaat, werd er door dat „uitzeven” bij aangepast, hoorde er bij: dit bloed en deze bodem waren een geworden en zouden het blijven tot op den huidigen dag, tot aan ons stamhoudertje toe. Welk een stamboom! Al staat hij niet op papier met naam en toenaam. Maar hij is er, wij zien het aan zijn ouders en grootouders, wij zien het aan het jongske zelf en wij zullen het aan zijn kinderen zien, wanneer hij een stamhouder zal worden. Wanneer . . . ! Maar dan moet hij niet met een negerin huwen, of . . . , maar neen, wij zullen het nu niet over joden hebben. Ik wil U nog even vertellen, dat er in die oude tijden iets heel merkwaardigs gebeurd is; die trekkende jagers werden tot boeren. Niet overal in Europa gebeurde dat. Neen, maar met dit Noordras had deze overgang plaats, daar ontstond een heel nieuwe eigen kultuur, anders dan al het andere op aarde.

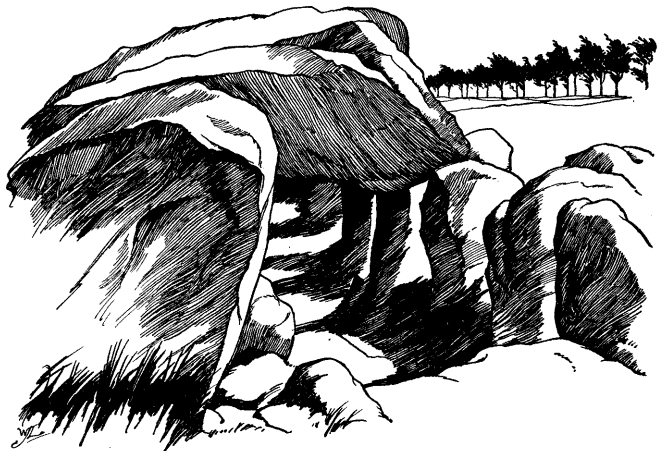
ZIJN VOORoudERS WAREN BOEREN

et stamhoudertje was ergens geboren in een provinciestedje in het Oosten van Nederland. Zijn vader was timmerman, zooals zijn grootvader dat was geweest. Hij hield een paar keuen en wat kippen, hij had een stuk aardappelland en moestuin, wat vruchtboomen achter het huis, maar hij was geen boer. Enkele geslachten terug hadden ze op een boerenplaatsje gezeten en ergens hadden ze nog familie, die boerde; ook ergens een schoolmeester en een dominé zelfs. Zoo stamde ons stamhoudertje dan van boeren. Maar zoo bedoelen wij het nu niet, wij willen met dit opschrift eigenlijk veel meer zeggen. Eens, in de diepte der tijden, duizenden jaren terug, leefde zijn voorgeslacht hier ook al. Dat wil zeggen, niet in dat provinciestedje, maar ergens in Noord-West-Europa. En nog verder terug, zwierven zij als jagers door Noord-Europa, tot aan den rand der ijsmassa's, die toen het Noorden bedekten en die eveneens als een grooten kap heel het Alpengebied met het voorland overkoepelden. „In den natuurstaat”, zooals men dat pleegt te noemen. In zekeren zin is dat ook zoo. De mensch zoekt en jaagt zijn voedsel, waar hij het maar vindt, net als de dieren. Hij maakt misschien een wintervoorraad, ook net als de dieren, kortom, hij is in wat de wetenschap pleegt te noemen het „verzamelstadium”. In die eeuwen werd die mensch gevormd, uitgezocht als het ware, geselecteerd door klimaat en omgeving, werd tot een eenheid, een ras en toen had er een overgang plaats van het verzamelstadium naar het boerendom. Dat is gauw uitgesproken en neergeschreven, maar denkt het U eens in.

De trekkende jager vangt en doodt. Hij zoekt vruchten en verbruikt ze, hij plundert de wilde bijennesten en raapt de eieren, waar hij ze vindt. In een woord: hij oogst zonder te zaaïen! Maar dat komt geen oogenblik in hem op. De natuur geeft hem het voedsel, zooals het dat aan de wilde dieren geeft; hij „verzamelt”, trekt achter het wild om het te dooden, hoe meer hoe liever en bekommert zich niet om den dag van morgen.

Toen kwam een revolutie of liever een omwenteling, de grootste, die dit ras in de duizenden jaren van zijn bestaan maakte, grooter dan de uitvinding van de boekdrukkunst of het buskruit: zij gingen zich bekommeren om den dag van morgen, een wonderbaarlijke gave ontloek, een ommekeer voltrok zich, on-

gehoord. Het moeten geniale geesten geweest zijn, zij die voor het eerst zaaiden om te oogsten; die voor het eerst veredelden: het graan, de appel. In den overgang van den z.g. middensteentijd naar den jongsteentijd voltrok zich deze omwenteling. Het was niet alleen een omwenteling in de leefwijze, het was veel en veel meer; het was een omwenteling in heel het geestelijk leven.

Misschien lacht gij en denkt dat wij aan het fantaseeren zijn geslagen. Toch niet! Is de sierkunst niet een uitvloeisel van geestelijk leven? Ziet dan hoe deze kunst, die ons bewaard is gebleven, een algeheel nieuw leven begint, algeheel nieuwe vormen krijgt, direct herkenbaar. Van natuurnabootsend wordt de sierkunst strak, „geometrisch” en ontwikkelt zich dan onafgebroken in rhythmischen groei de eeuwen door, tot aan de Middeleeuwen, wanneer de invloeden uit het Zuiden de overhand krijgen — wel vijfduizend jaar.

En deze omwenteling voltrok zich nu juist niet overal in Europa; allerm minst! Zoowel in het Oosten als in Zuid-Europa vinden wij een voortzetting van het oude en alleen in Noord- en Midden-Europa ontstond dit nieuwe, deze nieuwe kultuur, deze kultuur van het Noordras, deze boerenkultuur. Nu doodt de mensch niet alleen maar, hij fokt, verzorgt, haalt door den winter heen. Nu plukt de mensch niet alleen maar, maar hij veredelt en zaait, hij bewerkt den grond en verzamelt ervaring op een gebied, waar vóór hem geen ervaring bestond. Hij begon de natuur te regelen in plaats van te volgen, te binden in plaats van gebonden te zijn. Voelt U, lezer, hoe diep-ingrijpend deze omwenteling was, hoe de mensch totaal anders en nieuw tegenover de natuur kwam te staan? Het was die geesteshouding, waaruit eens de moderne natuurwetenschap geboren zou worden, als schepping van datzelfde Noordras. Ook zijn religie moet in die omwenteling geboren zijn, de wijze, waarop hij het goddelijke in de scheppingsorde zag. Maar daarover een anderen keer misschien. Alleen dit: het heilig haardvuur werd het middenpunt van het leven, het huwelijk kreeg den vorm dien het bij ons nog heeft (of moest hebben!), kortom, de grondslagen van onze kultuur werden gelegd, ook de geestelijke.

Er leven nog menschen op onze aarde, die in het „verzamelstadium” verkeerden; er zijn ook boerenkulturen onder ander ras, b.v. in China; er zijn ook nomaden-volken. Zij staan geheel anders tegenover de natuur en het leven; God is voor hen een ander begrip en zij passen niet in ons landschap, het Noorden van Europa.

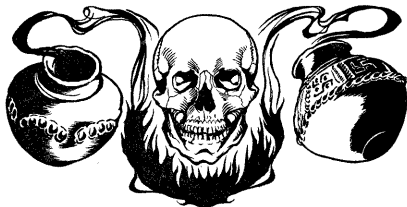
Zoo kunnen wij dan zeggen, dat onze Noord-Europeesche kultuur met deze omwenteling begon, zoo goed als het menschedom van dit Europa, het Noordras daar en in dien tijd gevormd en ontstaan was. Toen bouwde het zijn eerste huizen, toen bakte het zijn eerste aardewerk, bebouwde voor het eerst den bodem, hoedde voor het eerst zijn vee. Niet ergens uit het Zuiden of Oosten kwam dit alles, het werd hier geboren.

Stellen wij het ons nog eens voor. Niet langer trekt de horde van jachtgebied naar jachtgebied, maar „zij zetten zich neer”, zij bouwen hun huizen en bouwen hun akker (zooals wij dat nog zeggen), omheinen en sluiten af tegen de wildernis daarbuiten. Weldra bouwen zij ook de rustplaatsen hunner dooden, ja het worden monumenten van groote zwerfblokken, gebouwde grafkamers, waarin de rijk-versierde urnen worden bijgezet. Boerenrecht, boerensamenleving, gebonden

in sibben ¹⁾ vormt zich ; meer en meer ontplooit die kultuur zich, ontstaan grotere gemeenschappen. Dan komt het brons en brengt een nieuwen tijd ; later het ijzer en nog meer verandert het leven: de ruimte wordt te klein, het klimaat wordt slechter en de trek begint. Maar niet als „trekkende jagers”, nog minder als nomaden. Zij trekken als boeren met hun vee, hun zaaizaad, hun gereedschap en brengen hun kultuur in de landen van het Zuiden De kern bleef in het Noorden.

En weer zien wij naar den kleinen stamhouder, den zoon van den timmerman. „Zijn voorouders waren boeren”, zooals ons aller voorouders het waren en zooals wij het in het diepst van ons wezen allen zijn, wij zonen van Noordland.

¹⁾ Sibbe is de benaming voor familie in zeer ruimen zin. In onze streektalen is het woord nog in gebruik. In de Germaansche oudheid speelt de sibbe een allesbeheerschende rol in de samenleving.

HIJ WORDE GEZOND NAAR LICHAAM EN ZIEL

r werd in onze dagen een stamhoudertje geboren. Wij staan aan zijn wieg en wij wenschen het gezondheid toe, „naar lichaam en ziel”, zooals dat heet.

Wij stonden daar reeds eerder en spraken over zijn verre voorgeslacht, zijn stamboom, die tot in den steentijd gaat, dui-zenden jaren terug, ook al staat hij niet op papier.

In die oude tijden spraken de menschen nog niet van een „ziel” als een afzonderlijk iets. Een mensch was gezond en begaafd, of hij was het niet; hij was een waardevol lid van zijn sibbe, of hij was het niet. Wij zien dat nog in den laten heidenschen tijd hier in Noord-Europa, zoo omstreeks 800 b.v. Daar zijn er, die bekend werden om hun kundigheid als scheepsbouwer, hun ingenieur-talent zouden wij zeggen; anderen om hun menschenkennis, weer anderen om hun dichtkunst of hun kracht en behendigheid en moed. Maar altijd zijn zij „gezond naar lichaam en ziel”, als heele mensch. En onze voorouders wisten zeer wel, dat zij dat alles erfden van hun voorgeslacht, dat deze aanleg als het ware eigendom van de sibbe was, meer nog dan bezit aan goed. Maar nu komen de theologen en leeren ons dat de ziel iets heel anders is, dat de ziel niet het erfdeel onzer vaders is, maar dat de ziel bij het ontstaan van elk mensch nieuw door God „uit het niet” geschapen wordt. Dat de ziel daarom ook niet onderworpen is aan de wetten der erfelijkheid . . .

Laten wij die ziel daarom nog even buiten beschouwing laten en wij het over den geest hebben, want dien bedoelen wij eigenlijk, wanneer wij zeggen: „gezond naar lichaam en naar ziel”.

Hoezeer hooren die twee bijeen — lichaam en geest — zoozeer, dat wanneer de verhouding erg uit het evenwicht slaat, het ons opvalt. Daar gaat een sterke flinke goed gebouwde kerel met een „prettig” gezicht en wij denken zonder meer, dat hij karakter heeft en dat hij niet alleen flink naar lichaam is. En als dat niet uitkomt, dan zien wij dat bij nader toezien toch ook wel aan zijn uiterlijk, zijn houding en vooral zijn uitdrukking. Wij beoordeelen, zonder het te weten, iedereen, die wij ontmoeten naar zijn uiterlijk, zijn bewegingen, zijn stem, zijn blik. Want die laatste zijn ook „uiterlijk”, ook lichaam, niet anders dan spierbewegingen. En toch ook meer, want de geest, het karakter gebruiken die spieren,

drukken zich er in uit. Niet alleen de gemoedstoestand, b.v. blijdschap, drukken wij in dat lichaam, dat uiterlijk uit, ook onze gemoedshouding ten opzichte van het leven.

Heeft U wel eens een Pindamannetje zien lachen? Hij lacht anders dan wij, zijn lach zegt ons zoo weinig, want achter dien lach is een andere geest, een geest die ons vreemd is. Zijn lach en zijn geest hooren bijeen en worden door zijn rasgenooten begrepen, zooals wij die van onze rasgenooten begrijpen.

En wat is nu wel het ideaal, wat zouden wij wel als stamhouder van ons geslacht willen hebben, hoe zouden wij ons onze eigen sibbe wenschen? Toch zeker gezond naar lichaam zoogoed als naar geest, beide in harmonie, op elkaar ingestemd, uit een stuk.

Dat laatste is eigenlijk het ideaal: uit een stuk en daarom gebruiken wij ook woorden om dat ideaal uit te drukken, die op lichaam en geest beide van toepassing zijn, of liever nog: die de eenheid van lichaam-geest bedoelen.

Wij zeggen „fier” en doelen op die eenheid, denken niet aan een miezerig kereltje met een fieren inborst. Wij zeggen „edel” en denken niet aan geestesadel alleen. Wij zeggen „oprecht” en zien in onze verbeelding den oprechten recht op. Wij spreken van „gezonde Hollandsche jongens” en bedoelen er geen sufferts mee en zien naar een „knappe meid”, maar dat is geen modepop met een leeg hoofd. — In al die uitdrukkingen vatten wij nog lichaam-geest samen als een eenheid.

Zoo leeft dan ook in ons deze eenheid, zoo goed als die bij onze verre voorvaderen leefde. Maar een decadente tijd heeft die eenheid uiteengescheurd, zocht als het ware naar geest zonder lichaam en aanbad het lichaam zonder geest. Het is decadent en tegennatuurlijk, want de natuur werkt lichaam en geest op een en hetzelfde stramien. Denk nog eens aan het gezonde stamhoudertje toen in de wieg. Gegroeid uit enkele cellen, aanvankelijk zonder organen, zonder geest, zonder bewustzijn, werd het tot dit kleine menschenkind. Maar zijn groei is nog lang niet voltooid. Hij is nog „onschuldig”, zooals wij zoo juist zeggen, hij is nog niet ontwaakt tot vol bewustzijn, zijn geweten is nog niet tot ontplooiing gekomen, hij is nog bezig zich zelf verder te bouwen, in den letterlijken zin des woords, uit zijn aanleg, die hij meekreeg van zijn voorgeslacht. Gij moogt het ook „groeien” noemen, als gij maar beseft hoe wonderlijk dat is en hoe lichaam en geest tegelijk aan het groeien zijn uit dat allerkleinste, eerste begin, waar geen geest in te bekennen valt, zoomin als zintuigen, hersenen of welke organen ook.

Maar zij kwamen, elk op hun tijd en op hun plaats, bouwend het groote ingewikkelde organisme mensch: een eenheid.

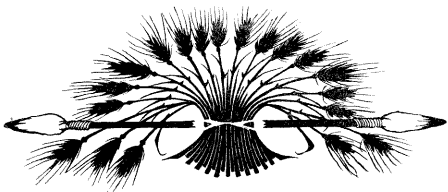
Er zijn menschenrassen, die ver van ons afstaan; hun lichaam is anders, hun geest is anders. Zij vormen niet minder een eenheid, een harmonisch geheel, aangepast aan klimaat en omgeving, zoo goed als wij.

En nu de „ziel” der theologen, die niet aan het ras gebonden zou zijn, die niet in aanleg aanwezig is van den beginne, niet geërfd van het voorgeslacht, die nieuw geschapen is.

De erfelijkheidsleer en de wetenschap van het leven kan met deze ziel niets aanvangen, het is dan ook een theologisch begrip, maar wanneer wij willen aan-nemen, dat die ziel telkens geschapen wordt, dan zal dat toch geschieden in harmonie met dien lichamelijken geestelijken aanleg, dien geërfd en aard, tot een edel geheel. Zij, die daarom met de ziel de erfelijkheidsleer en de rassenkunde willen bestrijden, hebben een ondeugdelijk wapen. Indien God de ziel bij elken mensch opnieuw schept, zal Hij hem scheppen in harmonie met het ras-eigene, dat Hij dan toch ook eens deed ontstaan.

Bij ieder ras is lichaam-geest anders van aard, van aanleg, van stijl; dat is onze ervaring, dat zien wij om ons heen. Ieder ras heeft zijn eigen „kleur”, niet alleen van de huid. Zou de ziel dan kleurloos zijn, of niet in harmonie?

Kleine man in de wieg, word maar gezond, „naar lichaam en ziel”!

IS HET STAMHOUDERTJE WEL VAN ZUIVER RAS?

r zijn geen menschen van zuiver ras; die heele rassenleer heeft voor ons geen zin". Dat is zoo het antwoord. Of anders: „Denk je soms dat wij Joden in de familie hebben?" Maar zoo bedoelen wij het niet en — laten wij het maar meteen bekennen — onze vraag is niet gelukkig gesteld.

Wat is zuiver ras? Ik wil U geen wetenschappelijk antwoord geven, maar laten wij een voorbeeld uit de dierenwereld nemen,

b.v. een kippenras, met bepaalde eigenschappen van vorm, kleur, vetvorming enz. Bij zuiver ras erven al die erfelijke eigenschappen van geslacht op geslacht over en wij hebben moeite de eene kip van de andere te onderscheiden.

Maar wist U wel, dat wanneer U voor het eerst in China komt, U moeite hebt de menschen uit elkaar te houden, en dat omgekeerd zoo'n Mongool vindt, dat wij allemaal zoo op elkaar lijken? Maar toch zijn wij bij verre niet zoo gelijkend op elkaar als die kippen en wij weten wel, dat onze kinderen nogal in uiterlijk en innerlijk kunnen verschillen. Daarom, zuiver ras, neen, dat is er bij den mensch niet. En dan wordt er heel vaak aan toegevoegd: niet meer, alsof het er vroeger wel was geweest en daar zit hem nu de fout. Wij stellen ons zoo in den vage voor dat er eens zuivere rassen waren en vergeten, dat rassen, toch eens moeten zijn ontstaan, zoo goed als dat zuivere kippenras eens gefokt is. Waar zit echter de groote fokker van menschenrassen?

Nu, daar hebben wij het al reeds over gehad. Ons stamhoudertje is een Noorderling en stamt van Noorderlingen tot in een ver verleden, tot in den tijd toen hier in Noord- en Midden-Europa uit min of meer verwante menschengroepen, door de ziftende werking van de omgeving een grootere eenheid ontstond, een menschenlag, dat blond en slank, met kenmerkend dunne huid, aangepast was aan het klimaat. De natuur ging daarbij als de fokker te werk: zij selecteerde. Dat wil zeggen, zooals de fokker selecteert op een bepaalde kleur, zoo gaf om het heel eenvoudig te zeggen, de natuur grootere bestaansmogelijkheden aan menschen met weinig kleurstof in huid en oogen en haar. Bepaalde vormen en bepaalde aanleg hadden een voorsprong, vermenigvuldigden zich sterk; anderen gingen te gronde.

Maar U voelt wel, dit is altijd een meer of minder. Zoo ver doorgefokt als het

kippenras in het hoenderpark was dit Noordras wel nooit. Zoo afgezonderd van andere rassen als de kippenfokker zijn fokdieren houdt, was dit Noordras ook niet in den loop der duizenden jaren. En toch was het een ras geworden, anders dan b.v. de Mongolen, dat zien wij zonder meer, dat weet iedereen. Beschouwen wij dat stamhoudertje nu nog eens. Ziet zijn fijne blanke huid met

de doorschemerende aderen, zijn zacht golvende teere blonde haar, dat kinder-gezichtje, dat toch reeds de vormen van den Noorderling verraaft. Zit daar ook nog vreemd bloed in? — Dat is maar niet zoo zonder meer te zeggen, maar wel weten wij — en dat weet iedere fokker met ons! — als het er in zit komt het er ook een keer uit. Niet uit hem, maar uit zijn kinderen of kleinkinderen; hij erft het vreemde bloed over, zoo goed als hij het ergens van een grootouder of nog verder heeft gekregen.

Hoe mooi zou het zijn, als zijn ouders en grootouders eens alle familieportretten hadden verzameld, goed voorzien van naam en datum — Ja, daar ligt ook een, album. Wij slaan het open; deftig zitten de menschen in ouderwetsche kleeren, wat stijfjes; of ze staan tegen een stoel met fraaie krullen; kinderen op zijn Zondags, jubilarissen, van alles dooreen. Wie is dat? Ja, dat is tante die en daar is oom die, toen hij nog ongetrouwd was en kijk es, daar heb je grootvader als een kleine jongen. Is het niet sprekend onze Jan?

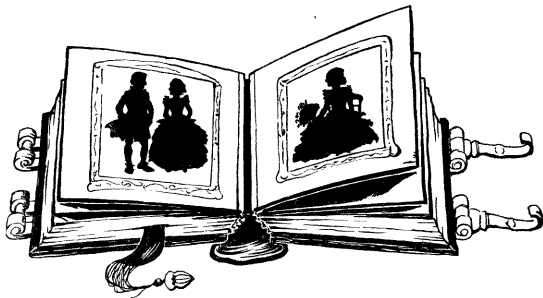
Het stamhoudertje is niet anders dan een schakel in een keten, de laatste van een eindelooze reeks die in de diepten der tijden verdwijnt. Maar eigenlijk deugt dit beeld niet: hij is niet een schakel in een keten, maar een knooppunt in een reusachtig netwerk. Van alle kanten komen zijn voorouders, als wij de lijnen langs de knooppunten vervolgen en naast hem ontstaan nieuwe knooppunten: zijn broers en zusters en zelf zal hij het eeuwige netwerk verder knopen, hij zal een vrouw nemen en kinderen krijgen. Zal hij? En zal het zuiver ras zijn, de eigen soort, van diezelfde Noorderlingen als overal op die knooppunten?

Stel U eens voor, dat wij op elk knooppunt een beeltenis konden leggen met een korte karakter- en levensbeschrijving. Wat zou dat leven! Dan zouden wij ook zien of het „zuiver” ras was (zuiver tusschen aanhalingsteekens), dan zouden wij zien of daar overal van die menschen en vrouwen stonden, zooals zijn vader en moeder, van die Noorderlingen. En dan zouden wij meteen weten wat voor kinderen hij zou krijgen, wanneer — en dat weegt zwaar! — wanneer zijn vrouw ook zoo'n afkomst had.

U weet wel, dat de menschkunde de verschillende menschenrassen omschrijft en de erfelijke eigenschappen opsomt. En wanneer daar nu ergens op zoo'n knooppunt in den reeks van het voorgeslacht een voorouder van ander type, ander ras staat, dan zal dit telkens hier en daar opduiken, onverwacht. En wanneer dit op twee plaatsen gebeurd is en die lijnen komen in een knoop samen, dan

uit het vreemde zich ineens heel sterk. Maar het kan ook lang bedekt blijven voor het oog en toch overerven; de erfelijkheidsleer weet hoe dat komt en hoe dat gaat.

In de meeste netwerken zitten wel vreemde knooppunten; ras is een meer of minder; ras is niet absolute raszuiverheid. Maar wanneer wij ons stamhoudertje bezien en wij kijken naar zijn ouders en bladeren in het album — nu, dan kunnen wij wel zeggen: het is goed ras! Moge hij ook een goede vrouw kiezen, opdat hij waarlijk stamhouder worde.

loed — een wonderlijk vocht, met een ingewikkelde taak in de huishouding van ons lichaam; onontbeerlijk, symbool van het leven — maar onsterfelijk? Wanneer de mensch sterft, sterft zijn bloed met hem, het leven gaat er uit, het stolt.

Of erft de mensch zijn bloed aan zijn nageslacht over? Ook dat niet. En toch spreken wij van edel bloed, dat overerft. Zoo spreken wij, maar het is overdrachtelijk en zoo gebruiken

wij het ook in het opschrift, niet letterlijk.

Maar omdat wij het leven zien kloppen in de bloedvaten, het „pulseerende leven”, omdat het bloed de zuurstof en de bouwstoffen door het lichaam draagt, omdat het bloed warm is en rood en de dood koud en kleurloos, daarom zien wij in het bloed het leven, daarom is het symbool van het leven geworden.

De eigenlijke drager van het leven is niet het bloed maar de cel, gevuld met protoplasma. Ook planten leven, al zijn zij zonder bloed en zij zijn, evenals wij, opgebouwd uit cellen met protoplasma. Wat is zoo'n cel? Het is de kleinste eenheid, de bouwsteen van alle leven, het is het organisme, waarin het protoplasma, dat wondere, slijmerige, doorzichtige vocht, zich door alle eeuwigheden in stand heeft gehouden.

Wij kunnen zonder studie niet doordringen in het wonder van de cel. En toch kunnen wij er iets van beseffen, waardoor ons leven verrijkt wordt, waardoor wij een blik slaan in het Wonder des Levens.

Een cel heeft geen organen en toch hebben er voortdurend stofwisselingsprocessen plaats, kan een cel voedsel opnemen en groeien. Maar een cel wordt nooit groot. Wanneer een cel tot een grooter lichaam wil uitgroeien, dan deelt zij zich — uit zich zelve, volgens eigen wetmatigheid — en er ontstaan twee zustercellen. Zoo gaat het voort, en zoo — lezer — zijt gij gebouwd uit een enkele cel, gevuld met protoplasma, bestierd door de overgeërfde wetmatigheid, die er in besloten lag, waardoor U werd door een mensch, een Noorderling zelfs. Ik zeide: zoo zijt gij gebouwd; maar het is niet zoo; zoo bouwdet gij Uzelf! Weliswaar onbewust, zoogoed als gij onbewust beschadigingen aan dien bouw nog steeds weer herstelt met levend celmateriaal. Of groeit bij U een wond niet meer dicht?

Wanneer gij U voortplant, vereenigen zich twee, op wonderlijke wijze gehal-

veerde cellen tot een enkele nieuwe, een bevruchte eikel, die zich weer opbouwt tot een nieuw menschenkind, wanneer maar voedsel wordt toegevoegd. Zoo is ieder onzer als het ware een knooppunt in een groot netwerk; op elk knooppunt groeit een enkeling omhoog. Het levende protoplasma in de cellen bouwt voort van enkeling tot enkeling, verbindt de geslachten in eindeloozen reeks. De enkelingen sterven, maar het protoplasma draagt het Leven over van knooppunt tot knooppunt en sterft niet.

Daarom veroudert het Leven niet en daarom veroudert een ras ook niet. Wat is een ras. Het is zoo'n netwerk waar overal op de knooppunten menschen van dezelfde soort opgroeien, b.v. negers, of menschen van het Noordras (waartoe de Germanen overwegend behooren). Wordt niet aangeknoopt met een net van een vreemd ras, dan blijft het onvermengd. Blijft het zich voortplanten, dan kan het niet sterven en daarom spreken wij — in beeldspraak — van het onsterfelijk bloed.

Welke gezonde mensch wil niet graag een stamhouder hebben? Waarom toch? Meent hij, dat zijn geslacht zoo waardevol is, dat het niet moet uitsterven? Of is het alleen maar omdat het „wel aardig” is?

Het zit dieper. In alle leven leeft de drang tot instandhouding en alleen waar het leven ziek wordt, kwijnt die drang. Ook het geestelijke is een stuk van „het Leven”, een uiting er van, en wanneer het ziek wordt en decadent, dan kan die drang in ziekelijk zich ontfangen ten onder gaan. Daaraan kan een ras wel sterven, maar is het dan „oud”? De beschaving kan ziek maken in dezen zin; dan worden er geen stamhouders meer geboren en het ras sterft uit.

Daarom moeten wij zeggen: een ras kan uitsterven door gebrek aan stamhouders, het kan ook vernietigd worden door catastrophen, uitgeroeid worden, maar dat alles is iets heel anders dan „oud worden”.

Een ras kan ook nog op andere wijze te gronde gaan, n.l. door verbastering, door het „mengen van het bloed”. Maar wij weten nu, dat dit overdrachtelijk is gezegd, want niet het bloed „mengt”, maar er gebeurt iets heel anders. Wat er gebeurt is dit: manlijke en vrouwelijke geslachtscellen van verschillende „netwerken” — om bij dit beeld te blijven — vormen een knooppunt en de gave gelijkvormigheid, de regelmaat, de harmonie van beide netwerken wordt verstoord. Kleuren, vormen, aanleg, mengen in allerlei combinaties dooreen. De gave eenheid, de betrouwbaarheid gaat verloren, want beide waren voor een bepaald doel bestemd en zijn nu noch voor het een, noch voor het ander den best aangepasten vorm.

Dat zit zoo: ieder ras dankt zijn ontstaan voor een deel aan het landschap, het klimaat, kortom de omgeving waarin het ontstond. Daaraan werd het aangepast, doordat het meest aangepaste werd uitgezeefd (geselecteerd), en zoo werd het een eenheid, een ras: zoo ontstond in wisselwerking de eenheid tusschen „bloed en bodem”. U ziet weer, ook hier gebruiken wij bloed overdrachtelijk. Bij ras-kruising wordt die eenheid verstoord, gaat het schoonste aan den mensch als gemeenschapswezen verloren, wordt verbonden wat naar bouw niet samenhoort, wat naar geest elkaar niet verstaan kan.

„Het onsterfelijk bloed"! Hoe bemoedigend klinkt het in een wereld, die nog pas zich boog onder de gedachte van „den ondergang van het Avondland”. Moed verloren, al verloren. Maar wat helpt moed, als er geen mogelijkheid meer is, wanneer met starre wetmatigheid de ouderdom komt en het Avondland sloopt. Doch wij weten anders: het ras, dat de Germaansche kultuur schiep, het leeft, het veroudert niet, het kan niet eens verouderen. Het kan alleen uitsterven of verbasteren en zoo ten onder gaan — denkt aan Frankrijk! Maar wanneer het den moed heeft om te leven, dan zal het leven, zoo lang het stamhouders voortbrengt in grooten getale, opdat dit bloed onsterfelijk zij.

ie voelt niet voor veredeling? De menschheid liefst, in zijn geheel! En als wij dat dan zoo zeggen, dan zweeft ons een ideaal voor oogen. Het zweeft inderdaad, in de lucht en staat niet met beide beenen op deze aarde. Want wat is het ideaal? U zult zeggen: dat is nog al eenvoudig, ieder weet wat edel is en wanneer wij aan den oorlog denken, dan denk ik meteen aan wereldvrede nog op den koop toe. Hoe wilt U den neger veredelen? Wilt U er zwarte Europeanen van maken? Of de Europeaan? Wilt U ze tot den vreedzamen Chinees maken, tevreden, eerbaar, met een oude eigen kultuur? Of wilt U ze allemaal tot Christenen maken? Roomsche? Of soms Protestant? Of nog beter, wilt U ze allemaal dooreenmengen, alle volken, alle rassen en dan voor dien volkenhutspot één taal en één godsdienst maken?

U heeft het maar voor het kiezen. Maar laten de menschen zich zoo maar mengen; wil de Europeaan Chinees worden, of andersom? Willen wij onze taal, deze in tien-duizenden jaren geworden drager onzer gedachten, zoomaar verruilen voor een gemaakt ding en wil die overgroote meerderheid der menschen, die nu eenmaal geen christenen zijn, nu christenen worden?

Het zal niet gaan: zij willen niet; wij ook niet. Ja, alle menschen tot schijn-Europeanen maken, met onzen vorm van het christendom (en dan nog welke van de ontelbare vormen?), daar voelt men dan nog iets voor, maar dat wil de rest niet. Dacht U dat ontwakend Azië of ontwakend Afrika daar voor voelde?

Om te veredelen moet men een ideaal hebben, een voorstelling van het edele en die voorstelling is zeer verschillend bij de verschillende rassen, uiterlijk en innerlijk. Ons ideaal van edel is het Noordras, of wij dat nu weten of niet, er ons bewust van zijn of niet. Het is niet de neger of de Chinees, dat weten wij zoo wel, hoeveel achting wij b.v. voor de chineesche kultuur ook mogen hebben. Maar het is ook niet de heetbloedige Zuiderling van ons eigen werelddeel. Zijn speelsheid, zijn hartstocht, zijn gevoel voor vormen en uiterlijk, wij kunnen het met behagen aanschouwen, het is niet ons ideaal, maar het zijne.

En laten wij nu met beide beenen op onze aarde gaan staan en inzien, dat wij die andere idealen niet eens verwezenlijken kunnen, als wij het zouden begeeren. Of meent U, dat U kinderen van ander ras kunt voortbrengen, dan dat, waartoe gij zelf en Uw vrouw behoort?

Dat weten wij, maar — zegt er dan een — dan neem ik een Zuidelijke vrouw. (Hij zal het vermoedelijk niet doen, hij zegt het maar, maar wij doen nu maar alsof) — Dan krijgt hij kinderen met eigenschappen in verschillende menging van beide rassen. Allesbehalve van die echte Zuiderlingen (mediterrane ras, zegt de wetenschap), geen ideaaltypen van dat ras en evenmin van ons Noord-ras. — Ja maar — zegt dan een ander — dat doen de fokkers toch ook, die kruisen om nieuwe, mooiere, betere rassen te krijgen; kunnen wij dat dan niet? Laten wij daarom de rassen maar dooreen kruisen. Eilieve, dat doen de fokkers niet. De fokkers kruisen wel is waar na-verwante rassen om een nieuw te krijgen, maar daarvoor selecteeren zij, d.w.z. zij ruimen alles op, wat het door hen van te voren opgestelde ideaaltype niet benadert. Dat kunnen wij met den mensch niet, tenminste ik verwacht niet, dat dat Uw bedoeling is. En welk ideaal type wilt gij opstellen? Geeft gij de voorkeur aan Chinees, Neger of Zuiderling? Welnu, verlaat ons dan, wat doet gij in ons midden! Wij willen ons zelf zijn, wij willen staan met beide beenen op onze bodem en daar ons bloed en onze aard voortplanten, in zijn beste vormen.

Maar nu veredelen! Kunnen wij veredelen naar ons ideaal toe? Opvoeden, zult gij zeggen. Zeker, wij hebben een ideaal voor oogen, gezond naar lichaam en ziel en daarop richten wij ons. De heele geestelijk-lichamelijke opvoeding van onze jeugd is daarop gericht en bij ieder nieuw geboren kind beginnen wij weer van voren af aan: het zwakke versterkend, het ontbrekende zooveel mogelijk aanvullend, het goede ontwikkelend en sterkend. Dat is de moeizame, groote taak van alle opvoeding, telkens weer van voren af aan.

Wij leeren ze zwemmen en lezen, maar hoe lang wij dat ook geslacht op geslacht blijven doen, er zullen nooit kinderen geboren worden, die vanzelf zwemmen en lezen kunnen.

Wanneer wij van veredelen spreken, bedoelen wij iets heel anders, en nu keeren wij tot den fokker terug. Wat de fokker doet is niet opvoeden, maar opvoeren, den aanleg verbeteren. U voelt dadelijk, hoe belangrijk het zou zijn, als dat ook bij den mensch mogelijk was. Wanneer wij den aanleg verbeteren, dan geven wij aan de opvoeders als het ware beter, waardevoller materiaal in handen; dan zal hun moeizaam werk niet overbodig zijn, maar zij zullen er meer uit kunnen halen — eerst dan zouden wij in den vollen waren zin des woords van veredelen kunnen spreken.

Wie zou niet willen, dat zijn stamhouder een uitgelezen, edel type van ons ras was? En niet alleen zijn stamhouder, maar al zijn kinderen! Adel, niet naar de papieren maar naar aanleg en houding. En ook niet alleen zijn kinderen, maar zijn heele nakomelingschap tot in de verre toekomst. Er is maar één weg, de weg die onze Germaansche voorouders gingen, de weg die alle volken met een Noordras Kultuur gingen, de weg die ook alle fokkers gaan: brengt edel bij edel en gij zult veredelen, gij zult het ras hooger opvoeren. Alleen op deze wijze komen er nakomelingen in grooter getale die niet alleen van vaders en moeders kant, maar door hen ook van een lange reeks van voorouders het beste naast het beste in hun aanleg meekrijgen.

Maar dan krijgt het huwelijk een beteekenis en heiliging, die voor een groot deel verloren is gegaan, dan zal ook de opbouw van de volksgemeenschap anders worden. Want dan zal „adel" een nieuwen zin — eigenlijk den oerouden zin — krijgen en dan zal de gemeenschap uitgelezen sibben hebben, waaruit de ideale leiders op alle gebied zullen voortkomen, allen tot heil.

DE ONDERGANG VAN HET AVONDLAND

ezer, wij stonden al reeds eerder aan de wieg van den kleinen stamhouder, zoon van een timmerman, ergens in een provinciestadje van Oost-Nederland.

De moeder neemt hem aan de borst en gretig drinkt hij, zoo gretig, dat hij zich haast verslikt. Hij wordt rood en driftig, trappelt van ongeduld om het begeerde voedsel, — tot dat hij vol en verzadigd wordt neergelegd om te slapen. Dat is

zijn heele leventje: onwetend, onbewust en toch zoo vol levensdrang. Want gezond is hij, blond en blozend in alle onschuld van zijn levensbegin.

Een wonderlijk iets, die „levensdrang"! Het zit in den jongen beuk, die in den schemer van het bosch omhoog schiet, dun en slank, om tot het licht daarboven te komen en zich dan uit te breiden. Het zit in den paddestoel daaronder, die door het stijve bovendeck heenbreekt, om zijn sporen uit te kunnen strooien; het zit in elke plant en in elk dier zoo goed als in ons stamhoudertje, want het zit in alles wat leeft. Wanneer er werking is in de doode stof, wanneer b.v. de stoom uit een ketel wil ontsnappen en het deksel optilt, of wanneer de spanningen in de aarde de krater van een vulkaan openbreken, dan zit daar ook drang achter, maar geen levensdrang. Zoo'n spanning kan in evenwicht worden gehouden en spanning blijven, voor onbeperkten tijd, de energie kan andere vormen aannemen, eindeloos, maar het leven is anders: het past zich aan, het ontwijkt, het valt aan, het plant zich voort.

Beschadigingen of ziekten tasten een levend wezen aan en wat doet het? Het stelt zich te weer, het herstelt de schade, reageert, het geneest of gaat te gronde. Dat is levensdrang. En het plant zich voort! Alle leven is gericht op voortplanting en instandhouding. Maar merkwaardigerwijze niet zoo zeer op de instandhouding van het individu, van den enkeling, dan wel van de soort. De visch schiet kuit, een menigte van eitjes, van nieuwe jonge levens. Een groote meerderheid wordt opgegeten lang voor ze volwassen zijn, maar „het Leven" is onbekommerd daarover, er blijven er genoeg om de soort in stand te houden. Maar ook soorten kunnen ten onder gaan, kunnen toch uitsterven. Ook daarom schijnt „het Leven" zich niet te bekommeren, als het Leven zelf maar in stand blijft. Van de vele dier- en plantenfamilies van vroegere aardperioden zijn de meeste

soorten reeds lang uitgestorven, en nieuwe vormen en nieuwe soorten schiep „het Leven”. — —

Maar gaf het geen levensdrang mee aan alles wat leeft, dan zou „het Leven” spoedig uitsterven; de enkelingen zouden den strijd om het bestaan opgeven en de voortplanting zou ophouden. Doch Leven wordt niet levensmoe, het is altijd uitbundig en vol levensdrang, het past steeds aan en blijft in stand, van enkeling tot enkeling in eidelooze reeks.

Ons stamhoudertje is vol levensdrang en weet het zelf niet, het is nog onbewust als een dier. Het weet niet van dood en strijd om het bestaan, ook al strijdt het dien strijd reeds, want weert zijn organisme niet schadelijke invloeden, bacteriën, ziekten, met alle middelen waarover het beschikt, onbewust? De mensch is echter geen dier en ook ons stamhoudertje zal eens bewust tegenover het leven komen te staan en er zullen oogenblikken komen, dat hij zich rekenschap gaat geven over leven en dood — zooals wij dat nu ook doen, want wij willen het hebben over „den ondergang van het Avondland”.

Een levend wezen kan ziek worden naar het lichaam en naar den geest, dan dooft de levensdrang, flikkert bij wijlen weer op, klampt zich tenslotte nog eens aan het leven — en sterft. Ook een gemeenschap kan ziek worden naar den geest, levensmoe en dan maakt zich zoo'n stemming van de massa's meester, als wij aanduiden met „den ondergang van het Avondland”, een fatalistische stemming, een gevoel van een komend einde, waar niet tegen op te tornen valt. Dat is natuurlijk iets zuiver menselijks, dieren kunnen dat niet hebben, want dieren denken niet bewust en ons stamhoudertje heeft dat ook nog niet. Maar nu groeit hij op, hij wordt een jongen en is „lastig”, lastig van puren levensdrang. Dat begrijpt zijn vader best en hij weet wel, dat in lastige jongens de meeste pit zit. Maar nu, wat zal hij worden? Ambachtsman? Of zal hij gaan leeren? Zal die ziekte, die stemming van den ondergang ook hem te pakken krijgen? Hij loopt een goede kans, want denk maar eens na.

In het eerste geval gaat hij naar de ambachtsschool, leert flink, is goed toegerust voor een taak in de volksgemeenschap en — — — — wordt werklooze. Langzaam sukkelt hij bergafwaarts. Wat blijft er van zijn levensdrang, van zijn werklust, zijn begeerte om een gezin te vestigen en ook een stamhouder te krijgen? Stukje voor stukje takelt het af. Hij weet wel niets van „den ondergang van het Avondland”, maar die ziekte heeft hem evengoed te pakken.

Of hij gaat leeren — en dan weet hij op een dag wel wat „het Avondland” is en praat hij met anderen over den ondergang. Hij leest het boek, dat door den uitgever, tot meer reclame, deze titel werd meegegeven, het boek, dat wil aantoonen, dat die ondergang onherroepelijk moet komen. En al leert het ook een heldhaftige houding, een trotsch zelfbewustzijn in den ondergang — het dooft evengoed den levensdrang.

Voorzeker, ons stamhoudertje heeft een goede kans door de ziekte te worden aangetast, en toch durf ik wedden dat het niet gebeurt, want het werd geboren uit een gezonde sibbe en het kreeg alles mee, waarmee „het Leven” zich tegen ziekten weert, lichamelijk en ook geestelijk. En dan, het werd geboren kort voor de kentering der tijden, toen die ziekte haar hoogtepunt bereikte en de levensdrang in het Avondland het won van het fatalisme.

Werkloos? En toch zal hij gelooven in een andere toekomst. Of geleerd, en toch zal hij zeggen: „het onsterfelijk bloed” leeft ook in mij, mijn ras zal niet ten onder gaan, want het heeft nog levensmoed en levensdrang, alom waar het in dit oude Europa ontwaakt tot den nieuwen komenden tijd. Niet „Avondland” zal het zijn, maar „Noordland”, het land, waar het Noordras ontstond en niet sterven zal.

ultuur! — Een naar woord! Een heerlijk woord! Het hangt er maar van af welken inhoud wij het willen geven.

Wanneer wij denken aan den „kultuurmensch”, levende in steden, los van de natuur, vervreemd van het levende Leven, ja, dan is het een naar woord. Wanneer wij denken aan den mensch die steeds het asphalt tusschen zich en de aarde heeft, die niet weet waar de zon opgaat — maar U wel kan uitleggen

dat de zon heelemaal niet „opgaat”, maar dat de aarde zich wentelt —, die wel geniet van een zomerschen dag buiten en geroerd wordt door een zonsondergang aan zee, maar niet weet dat regen en storm even schoon kunnen zijn, dat koude even onontbeerlijk voor de huishouding des Levens in ons „Noordland” is, als de warme zon — voorwaar, dan twijfelen wij aan de waarde van „kultuur”.

Maar is dat alles wel kultuur? Zullen wij dit woord dezen inhoud geven? Dat zullen wij niet: het is alles beschaving. Luistert naar Uw taal: be-schaving; dat is: de buitenkant wordt glad geschaafd, maar het hout blijft hetzelfde. Een eikenplank blijft hard, met den eigen zurigen geur, edel hout, al schaaft U haar nog zoo glad en een stuk sparrenhout behoudt zijn aard en harsgeur al evenzeer, en peppelhout blijft zacht en beukenhout en ebbenhout, zij allen blijven wat zij zijn, bros, hard, taai, al naar hun aard, al naar hun soort, met eigen geur en kleur. Zoo ook de mensch. Ook dien kunt U „schaven”, beschaafd maken, maar zijn aard, zijn geur (letterlijk!), zijn kleur, zijn bouw en zijn geestelijken aanleg verandert U daarmee niet. Beschaaf den Eskimo, haal hem uit zijn iglo's, zet hem in blokhuizen, verbied hem in huis naakt te loopen, geef hem radio en grammofoon, hij blijft een Eskimo.

Alleen, hij wordt vatbaar voor ziekten, die hij nauwelijks kende, zijn geest wordt verward, zijn religie en binding met wat hem heilig was verbroken: U brengt hem „beschaving” en vernietigt kultuur, zijn kultuur. Misschien geen hooge kultuur, maar juist zoo hoog als hijzelf reiken kon, aangepast aan zijn omgeving, voortgekomen uit zijn aanleg.

Nu zien wij het duidelijk dat beschaving geen kultuur is, dat beschaving aangeleerd en overgenomen kan worden, maar dat kultuur veel meer verbonden is met onzen geërfd en ons ras.

Heeft U wel eens een eenvoudigen ploeg gezien? Het zware stel rust op twee wielen en daarachter hangt het in golflijn gebogen ijzer, dat den grond moet omgooien, zóó, dat U op een geploegden akker geen stoppeltje en geen onkruidje meer boven den versch glanzenden grond ziet uitsteken. Aardige vinding nietwaar? Toch niet zoo vanzelfsprekend, want de Romeinen kenden dit werktuig in deze vervolmaking nog niet, toen zij het hier in ons Noorden voor het eerst zagen gebruiken. Uw en mijn voorouders vonden dit uit.

Of ziet eens naar een tractor die een heele rij van ploegen voorttrekt. Het zijn Uw en mijn verwanten die dit alles uitvonden, den motor en alles wat daaraan vastzit.

Alom op de wereld wordt het nu zoo gedaan, en volken die dit in der eeuwigheid niet zouden uitvinden, gebruiken het. Beschavingsgoederen, technische vooruitgang, waar allen aan deel kunnen nemen, zelfs verder aan kunnen bouwen, maar die niet allen hadden uitgevonden. Want daartoe is een zeer bepaalde aanleg noodig en dien aanleg hebben wij nu eenmaal. De oudste ploeg der wereld dien wij kennen, is 55 eeuwen oud en werd bestierd door een boer, niet ver over de grens van Groningen. Geeft dat niet te denken? Zeker, het geeft te denken en toch doen wij dat niet. Weer gaan wij naar de kamer waar het stamhoudertje in zijn wieg ligt en nu willen wij eens denken. Waren het nu zijn voorouders die die eerste ploeg — en de vele die daaraan voorafgingen — hadden uitgevonden, of niet? En zijn het nu zijn soort- en rasverwanten die den motor uitvonden of niet? En zit die aanleg dan niet ook in hem, meer of minder uitgesproken? Niet dat hij nu dadelijk een uitvinder zal worden, dat weten wij wel, maar zijn bloed- en geestverwanten en zijn ras brachten deze uitvinders voort, door alle tijden heen, en zullen die blijven voortbrengen.

En diezelfde menschen schiepen kunst, vergaarden kennis, verdiepten zich in wijsheid en gaven het door aan de komende geslachten, ja, aan ieder die er maar gebruik van wilde maken. Maar zij gaven meer door dan kunst, kennis en wijsheid, want zij gaven in hun stamhouders den aanleg door, om al deze kultuurgoederen te scheppen; uitsluitend en alleen aan hun stamhouders, alom in den lande, in „Noordland”.

Zoo staan wij bij den kleinen stamhouder en zien in hem de schakel tusschen verleden en toekomst; verleden dat in diepten verzinkt waar ons oog niet meer doordringt; toekomst, die geen einde schijnt te hebben, naar verre horizonten. Want waarom zou het eindigen? Hoe kan het alleen eindigen? Wanneer er geen

stamhouders meer zijn, of wanneer zij zich mengen met ander, vreemd, ras; ras met anderen aanleg en daarom andere kultuur. Zooals lichaam en geest één zijn, zoo zijn ras en kultuur één. Zoolang het lichaam leeft, zoolang het bloed de spieren voedt zoogoed als de hersenen, zoolang leeft de geest. Zoolang ons ras stamhouders voortbrengt, zoolang schept het kultuur, in steeds nieuwe vormen. Maar immer uit dien éénen erfelijken aanleg, die begaafdheid, waardoor het zich van andere rassen onderscheidt.

Terwijl echter een lichaam oud wordt en de geest mee veroudert en aftakelt, blijft een ras eeuwig jong en vernieuwt zijn kultuur van eeuw tot eeuw, door steeds nieuwe aanpassing aan nieuwe tijden en nieuwe vragen des levens.

Moge de kleine stamhouder er zich voor hoeden den keten te verbreken, wanneer ook hij zijn eigen tijdelijk leven moet doorgeven aan de komende geslachten, opdat „Noordland” onsterfelijk zij.

STAMHOUDERTJE GAAT STAMHOUDER WORDEN

oe dikwijls stonden wij niet aan de wieg van ons stamhoudertje; wanneer hij sliep, wanneer hij dronk en zich driftig maakte, of wanneer hij lag te kraaien van plezier.

Hoe onschuldig was hij, hoe onbewust van eigen leven, van verleden en toekomst. Maar wij stonden, en zagen in hem verleden en toekomst, knooppunt in het eindelooze netwerk der geslachten.

Nu is hij groot geworden. Hij werd wat hij worden moest, één van zijn soort, een lid van zijn sibbe, zóó en niet anders.

Thans zoekt hij een vrouw.

Wij, die hem in zijn wieg zagen, die in gedachten een eindelooze reeks van stamhouders uit hem zagen voortspruiten, die spraken van „het onsterfelijk bloed”, van „onsterfelijk Noordland”, wij houden toch even den adem in, terwijl wij hem als het ware van uit de verte gadeslaan.

Hij zoekt een vrouw. Wie zal het zijn?

Hier zullen weer twee einden in het groote netwerk aaneengeknoopt worden, opdat het niet afbreke en het ras niet sterve. 't Is maar één enkel knooppunt, dat weten wij wel en er zijn ontelbare andere — — — en toch, wij houden even den adem in, want hoezeer wij ons ook aan hem gehecht hebben, hoezeer wij ook de toekomst reeds als werkelijkheid in onze verbeelding zagen — de eindelooze reeks der geslachten — liever zagen wij hem kinderloos sterven als een doodlopend einde ergens in het groote netwerk, dan dat hij het netwerk zelf zou gaan bederven.

En nu valt ons ineens iets te binnen. Wij spraken steeds maar van den stamhouder en het leek wel of stamhoudsters eerst in de tweede plaats komen. Wij gebruiken zelfs in het Nederlandsch het woord in het geheel niet in het vrouwelijk en toch is dat eigenlijk dwaas. Omdat de stamhouder den naam, den familienaam doorgeeft? Dat heeft er veel mee te maken. Want zijn er niet menschen, die hun geslacht zien uitsterven en nu hun naam aan een ander geslacht als het ware overdragen om dien als tweeden geslachtsnaam toch nog te doen voortleven, als een soort aanhangwagen? Maar de aanhangwagen is leeg, eeuwig leeg, en daarom

zinloos. Maar wanneer de naam sterft omdat er geen stamhouders, en alleen stamhoudsters zijn, wat nood? Wat is er dan in een naam ten slotte, als het bloed, de aard en begaafdheid maar overerven in het eeuwige leven der sibben, onsterfelijk!

Is het niet dwaas, deze voorkeur voor manlijke stamhouders? — Even dwaas doen wij wanneer wij alleen van stamvader en niet van stammoeder spreken. Dat deden onze Germaansche voorvaderen anders; daar waren beroemde geslachten, die gaarne hun afkomst van een grooten voorvader afleidden, man zoowel als vrouw.

Ook wisten zij zeer wel, dat een begaafde sibbe alleen vrouwen uit begaafde sibben moest huwen en dat voor de instandhouding van dezen „adel” man en vrouw van even groot belang waren.

Is het wonder dat wij even den adem inhouden? Er staat meer op het spel dan het geluk van twee enkele levens! Er zal gekozen worden en de gevolgen zullen geen einde nemen, hetzij ten goede hetzij ten kwade.

Weet U nog hoe wij in de kamer stonden, toen de stamhouder nog in de wieg lagen wij het familiealbum doorbladerden en daar al die mannen en vrouwen zagen; ooms en tantes, neven en nichten, grootouders en overgrootouders zelfs. Een heele sibbe? Het waren allen menschen van hetzelfde ras, ja zelfs van denzelfden stam, Saksen uit het Oosten des lands. Konden wij verder teruggaan, dan zouden wij die sibbe zich wellicht nog zien vertakken over de huidige grens heen in het groote Saksenland.

Hoe kwam het, dat geen vreemd bloed in de sibbe werd opgenomen? Ach, dat ging zoo vanzelf, niemand dacht er over een zigeunermeid te huwen, of de dochter van „min volk” van de kermis, of van Levi den veekooper, al had hij ook geld. Dat sprak toch vanzelf en zoo bleef het bloed zuiver.

Maar nu zijn de tijden anders. Wat eens vanzelf sprak, ziet er zoo anders uit. „Min volk”, neen dat gebeurt ook nu niet zoo maar, maar in cinema en danshuis is datzelfde „min volk”, nu echter in moderne verkleeding, met moderne vormen van verleiding en het eens zoo zekere en vanzelfsprekende oordeel over de waarde van de vrouw als Moeder onzer kinderen vervlakte, tot zelfs in de omgeving van onzen vriend den stamhouder.

Hij zoekt een vrouw. Wie zal het zijn?

Welke geweldige vraagstukken komen nu ineens naar voren, op zichzelf niet nieuw in hun omvang. Want ook vroeger kwam het voor, dat een vreemde

vrouw gehuwd werd door een man van goed ras, maar het was een zeldzaamheid. Doch nu werkt het moderne leven, het verkeer en de vervlakking dit alles in de hand en er is geen tegenwicht.

Wat zullen wij doen? Hoe kunnen wij hem op de gevaren wijzen? Gevaren niet alleen voor hemzelf — dat is nog niet eens het ergste — maar gevaren voor heel zijn nageslacht.

Ja, het rasvraagstuk en de erfelijkheidsleer zijn meer dan „interessante” dingen, het gaat om levenskwesties, om het voortbestaan van ons ras, en van onze kultuur, om groote dingen.

Is onze stamhouder te klein om groote dingen te zien? Is hij te benepen, of te zelfzuchtig, of te kortzichtig? Niets van dat alles, hij is alleen maar ongewapend om de afgoden van dezen tijd behoorlijk te lijf te gaan. Hem is geleerd dat het huwelijk — zijn huwelijk — niemand iets aangaat dan hemzelf. Hem is bijgebracht dat alle menschen „gelijk” zijn, want het zijn toch allemaal „menschen” en hij bedenkt niet, wat de eerste de beste kippenfokker bedenkt, dat een hoenderpark met goed ras in korten tijd bedorven kan worden, door er een paar minderwaardige hennen tusschendoor te doen, of een haan van een ander ras er op los te laten. Het komt zelfs niet in hem op bij het zoeken van zijn vrouw aan zulke banale dingen als een hoenderpark en een kippenfokker te denken — dat is nu toch al te gek!

Gek? Is de Natuur gek? — O, verdwaasde menschheid die vergeten schijnt, dat zij zelf een stuk natuur is, al zit er dan ook een vernislaag van beschaving overheen; dat haar voortplanting aan dezelfde wetten onderworpen is als alle leven, en dat het goed en schoon is zich een deel te weten van deze, alle leven beheerschende, wetmatigheid.

HET HUWELIJK EEN PARTICULIERE AANGELEGENHEID?

ie, uitgaande van volksgemeenschap en ras, over het huwelijk nadenkt, merkt dadelijk dat het huwelijk geen particuliere aangelegenheid is. Natuurlijk is het voor de volksgemeenschap van het grootste belang, dat er uit een jong huwelijk waardevolle kinderen voor die gemeenschap geboren worden, kinderen die de materiele welvaart en den geestelijken rijkdom der gemeenschap vermeerderen; kinderen die later ook weer gezonde kinderen zullen krijgen. Of is de gemeenschap er bij gebaat, wanneer uit dat jonge huwelijk in plaats van „meerwaardigen”, „minderwaardigen” voortkomen, zwakkelingen, geestelijk of lichamelijk, menschen die geen waarden scheppen, maar alleen maar verbruiken of misschien zelfs in gestichten onderhouden moeten worden op kosten van de gemeenschap, met den arbeid van gezonde menschen?

Ach neen, dat is alles wel heel vanzelfsprekend.

Maar daar gaat een jonge man; hij zal gaan trouwen. Wat bepaalt zijn keus? Wij kennen hem al sinds zijn prilste jeugd, wij zagen hem in de wieg liggen en verwachten wat goeds van zijn leven, want hij is uit een goed geslacht, een goede sibbe.

Wat zou nu wel het ideale huwelijk zijn? Liefde op het eerste gezicht? En dan een huwelijk waar de liefde niet afstompt, maar levend blijft — tot het einde? Zeker, dat is een ideaal, en het wordt zelden verwezenlijkt. Waar het leven gezond is, en de voorstellingswereld der jonge menschen gezond en natuurlijk, daar is dit de zekere en goede weg, want een gezonde man van goed ras kiest geen ongezonde vrouw en nog veel minder een schoonheid van vreemd ras. Maar zoo eenvoudig is het leven niet en ook dit kan alleen daar, waar de jongeman niet alleen „verliefde jongeling” is, maar ook bewust stamhouder van zijn sibbe. Ziet, en dan is het al geen particuliere aangelegenheid meer, dan is het al reeds een aangelegenheid van zijn sibbe en over de sibbe heen, van de volksgemeenschap. Nu is het leven echter niet meer gezond, het bloed niet meer zuiver en de voorstellingswereld der jonge menschen verpest en daarom zijn er zooveel gevaren op den weg, den natuurlijken weg tot het huwelijk. Let wel! den „natuur”lijken weg.

Hoe hooren zij bijeen, deze twee: huwelijk en liefde! Hoe natuurlijk is dit! Want stemt de Natuur de jonge menschen van ons ras niet „romantisch” in die jaren, welke zij bestemde voor het aaneenknoopen van den band, die twee levens verbindt? Maar zij doet nog meer, zij vormde ons ras monogaan, dat is: zij wil dat één man één vrouw zal hebben, en ook hierin is de mensch een stuk natuur. Want weet gij wel dat er allerlei dieren zijn, die ook monogaan leven — zooals vele vogelsoorten — en dat er menschenrassen zijn, die het niet doen, zooals weer andere diersoorten? Denk maar aan de zangvogels en de hoenderachtigen. Ons ras was van oudsher monogaan, vanaf den tijd dat het hier in Europa ontstond en gevormd werd.

Maar nu is de mensch een wezen dat in gemeenschappen woont, wij behooren van nature (!) tot een volksgemeenschap en de volksgemeenschap heeft belang bij het huwelijk van de enkelingen, ja, het is niet allemaal zoo eenvoudig, wanneer wij dat alles bedenken.

„Liefde op het eerste gezicht” — dat is natuur-lijk, maar het is vol gevaren in een zoo onnatuurlijke samenleving als de onze. Wat dan?

Huwelijk en liefde, zij hooren bijeen, huwelijk zonder liefde is voor ons ras geen huwelijk. Maar er hoort nog iets bij, want „liefde” zoo zonder meer, dat is ook niets; er hoort een ideaal bij, een levensideaal, een opgaaf voor het leven, een gemeenschappelijke taak en anders stompt de liefde in den loop der jaren af. Daarom moet onze vriend, die een vrouw zoekt, een ideaal hebben, daarom moet hij meer dan een verliefde jongeling zijn, daarom moet hij er zich bewust van zijn dat hij stamhouder is. Laten wij hem daarvan doordringen. Of is het al te laat daarvoor? Hoe anders zou hij in het leven staan, wanneer hem van jongsaf op deze dingen was gewezen, wanneer dat alles vanzelfsprekend voor hem was geworden! Nu kan het hoogstens een waarschuwing voor hem zijn, die van buiten tot hem komt. Het had een levenshouding moeten zijn, die van jongsaf in hem gewekt was. Met hoeveel meer vertrouwen zouden wij hem dan gadeslaan in deze beslissende jaren.

Want dan was hij zich zonder meer bewust, dat deze jaren, deze keus niet alleen beslissend voor zijn eigen leven zijn, maar ook voor zijn sibbe, voor de volksgemeenschap en het ras waartoe hij behoort.

Huwelijk, liefde, ideaal! Hoe hooren deze drie bijeen, hoe natuurlijk zijn zij voor den mensch en — — — zijn zij eigenlijk niet oud bezit van alle Ger-

maansche vormen van samenleving? Wij zijn het alleen maar vergeten, een slappe individualistische tijd dacht alleen aan het individu, aan den enkeling en zijn egoïsme, ook in het huwelijk en vergat het ideaal, vergat de taak en den plicht tegenover volksgemeenschap en ras.

Jonge stamhouder, vrees niet dat de liefde in het gedrang zal komen, want onze liefde moet meer zijn dan de „liefde” bij de dieren. Zijn wij niet menschen die bewust leven? Hebben wij geen ideaal in het huwelijk? Of is het een ideaal, zoo gemakkelijk mogelijk te leven, met een „eenigst kindje” zoo daar bij, omdat het anders toch ook niets is?

Wanneer onze vriend de stamhouder daarvan doordrongen is, dan zal hij een vrouw kiezen die een waardige „stamhoudster” is, die met hem bouwen wil aan de gemeenschappelijke taak, met hetzelfde idealisme en hun liefde zal wakker en levend blijven, zij zal niet verwelken en afstompen, als de „romantische jaren” voorbij gaan, maar zij zal groeien en hecht worden bij het vervullen van de groote taak: de instandhouding van sibbe en ras.

DE GEBOORTEN WEDLOOP

u is hij getrouwd, het stamhoudertje dat wij voor een kwart eeuw in de wieg zagen liggen, en hij vond een waardige „stamhoudster”, een vrouw van zijn soort, een vrouw uit hetzelfde Saksenland, waar heel zijn sibbe uit stamt.

Wat is de wereld veranderd in de ééne kwart eeuw, en ziet! het is niet ongemerkt aan onzen vriend voorbijgegaan. Daar boven in de kraamkamer ligt weer een stamhoudertje — de hoeveelste wel in die eindelooze reeks — en weer is het een kind van datzelfde ras, een echte Noorderling van binnen en van buiten.

Was zijn eigen Moeder niet gelukkig, toen hijzelf daar even hulpeloos en onschuldig lag? Ja, zij was even gelukkig, even trotsch, als nu zijn eigen vrouw — — en toch, er is iets veranderd, er is nog iets bijgekomen: de horizon is wijder geworden, ruimer, grootscher. Misschien had zijn eigen Moeder ook wel iets — heel vaag, heel ver weg — van dat bewustzijn van de instandhouding van het geslacht. Ja, dat had zij zeker, zij was blij geweest dat er een stamhouder was geboren, maar zij had niets geweten van den „geboortenwedloop”. De gedachten van onzen vriend stonden daar bij stil, terwijl boven de nieuwe stamhouder zijn ongeduld en honger uitschreeuwde, dat het een lust was. „Geboortenwedloop”! Hij had het nauwelijks zóó aan zijn moeder durven zeggen, zij zou het niet begrepen hebben, zij zou het misschien grof hebben gevonden. Het was misschien ook geen mooi woord; „kinderen fokken” zeggen de menschen dan smalend. Maar het hangt er toch maar vanaf, met wat voor gevoelens, met welk doel. En ineens zag hij weer voor zich dat visioen dat een boek hem eens gegeven had van deze aarde, waar in Azië en in Afrika groote menschenmassa's uit hun slaap schijnen te ontwaken. Ontelbare menigten, nog ongeschoold, nog half bewust. Zeker, geboortenwedloop: daar ginds vermenigvuldigen zij en wij hier, wij staan stil, wij naderen het begin van uitsterven. Wij! Misschien nog niet van ons dorp, „wij Saksen”, maar zeker wij Noorderlingen, wij Germanen! Wij, de nakomelingen van dat menschenras, dat onze kunst, onze wetenschap, onze kultuur schiep, dat groote deelen van onze aarde beheerschte, dat een ongeëvenaarde scheppingskracht ontplooië, de eeuwen door. — Nakomelingen zijn wij; hoe slap klinkt het, bijna zijn wij „nakomertjes” geworden en dan komt het eind. Anderen die

nog levenswil en levensmoed hebben, zullen ons verdringen, ook al zijn zij minder begaafd — of tenminste anders begaafd — en onze kultuur zal een mummie worden, stoffig en dood als de Egyptische, goed voor een museum, maar dood, meer dan dood, want er zal geen nieuw leven uit opstaan; eeuwig dood, want er zullen geen dragers van onze kultuur meer zijn; interessant voor vreemden, voor menschen van ander ras, voor een bastaard bevolking, die er nog trotsch ook op zal zijn, en toch niet zal kunnen voortbouwen, toch niet zal doen herleven, want onze kultuur leeft alleen in ons, wij levende dragers en scheppers.

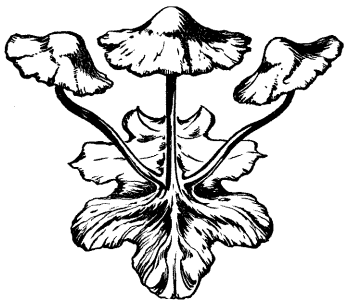
Zijn wij nakomelingen, nakomertjes, — of zijn wij stamhouders? Fier woord dit Stam-houder! En onze vriend, hij rekte zich uit, hij voelde zich stamhouder, bewust, zeker, en weer schreeuwde daarboven de nieuwe houder-van-zijn-stam, de eerste.

Weer gingen zijn gedachten naar zijn ouders. Waren zij niet trotsch geweest toen hij geboren werd? Ja, net als hij zelf nu. Maar toch was dat toen anders, dat beseft hij heel goed. Een stamhouder, dan sterft de naam niet uit, dan erven de voornamen, en wien zou dat niet weldadig aandoen? Het zit ons in het bloed. Maar daar dacht hijzelf nu toch nauwelijks aan: zijn horizont was wijder, hij dacht aan den „geboortenwedloop”, hij dacht niet aan zijn eigen kleine ik en zijn voortleven in een zoon, ook niet aan zijn sibbe; hij dacht aan die groote, heerlijke Germaansche kultuur, die hij — met al haar fouten — zoo lief had, en hij wist dat het Leven steeds onverbiddelijk die eene voorwaarde stelt: instandhouding van het ras.

Neen, geboortenwedloop was geen mooi woord, dat zou hij zijn moeder moeten hebben toegegeven, het is zoo „Amerikaansch”. Er steekt ook veel meer achter. Zeker moet aan die ééne voorwaarde van de Natuur worden voldaan, er moeten voldoende stamhouders zijn om de groote taak van de voortzetting onzer kultuur te kunnen volbrengen; er moet een verandering in de menschen komen, een begeerte naar kinderen in plaats van naar gemak en weelde, maar dan — als dat er weer eenmaal is, moeten wij dan den wedloop voortzetten met Aziatische menschenmassa's? Zijn wij niet geestelijk hun meerderen? Het aantal is van belang, maar hoeveel zwaarder weegt niet het gehalte! Daar zit de fout in dat woord „geboortenwedloop”. Het doet niet beseffen dat gehalte meer beteekent dan aantal, overal en altijd, waar het om menschen gaat.

Hij dacht aan dien man, die bij zijn vader als timmermansknecht werkte. Geen kwade kerel maar wel wat dom en bot. Geen wonder ook met zoo'n vrouw en

zoo'n groot gezin. Hij deed zeker niet mee aan den „geboortenwedloop” want — en nu zag hij toch ook weer ineens iets goeds in dat woord — bij een wedloop daar heb je een doel, daar span je je in, daar is fut voor noodig en deze man was nu juist een voorbeeld van een doelloos en futloos leven, van een leven dat over hem heen gaat, dat hij niet leeft. Hij had zooveel kinderen, omdat die nu eenmaal van nature er kwamen en of ze nu veel waarde voor de samenleving hadden of niet, of ze armlastig zouden worden of niet, daar dacht hij niet aan, daar stond hij niet bij stil, zoomin als zijn vrouw. Daar zat dan ook heelemaal niets bij. Neen! aan een wedloop doen zulke menschen niet mee; het ware beter dat zij geen nakomelingen hadden, beter voor henzelf, voor die kinderen, voor de samenleving, ja, in alle opzichten, hoe je het ook bekeek. Want ze zouden nog minder zijn dan de vader, dat kon je nu al zien, en die was op het kantje af van onbruikbaar. Zijn eigen vader hield hem meer uit medelijden dan omdat hij nu zoo'n goed werkman was. Gewillig was hij, maar daar hield nu ook alles mee op. Weer liet het stamhoudertje boven van zich hooren. Die was wel waard er te zijn, want die zou wat goeds worden, dat weet je vooruit: uit een goed geslacht!

oen wij voor het eerst met „ons stamhoudertje” kennis maakten, daar bij dien timmerman, en hij nog in de wieg lag, zagen wij zijn moeder over hem heengebogen staan. Zij zag met innig moederlijk welgevallen naar dat schoone, gezonde jongske en dacht: Wat zal er van hem worden? — En wij antwoordden zoo bij onszelf: Niemand die het weet! Maar nauwelijks hadden wij zoo in onszelf gesproken of wij vroegen halffluid: Niemand?

En de moeder keek ons aan, alsof ze onzen gedachtengang verstond, maar zei niets. Dacht ze soms, dat zij het toch wel wist? —

Nu is hij groot, nu heeft hij een gezin, vier kinderen reeds en telkens vraagt ook hij zich af, wanneer er een kleine in de wieg ligt: Wat zal er van worden? Je kunt nooit weten, maar er is een groote kans, een heel groote kans zelfs, dat het wat goeds zal worden. Stamt hij niet van een sibbe, gezond naar lichaam en ziel? En zijn vrouw, is zij niet uit eender hout gesneden? Hoe zouden de kinderen dan anders kunnen zijn? Reeds waren vier levens ontsproten: gezond was met gezond gepaard en gezond was er uit voortgekomen.

Hij dacht aan het beeld van de sibbe als groote netwerken, waar telkens op een knooppunt een nieuw leven omhoogschiet. Wanneer maar niet met een vreemd netwerk wordt aangeknoopt, een netwerk van ander ras, dan blijft het ras in stand. En wanneer maar niet wordt aaneengeknoopt met een netwerk, dat ziekelijken aanleg of gebreken van lichaam of ziel bij herhaling doet zien, dan zullen de knooppunten gezond zijn.

Konden wij deze netwerken toch eens uitleggen met op ieder knooppunt een portret en een korte beschrijving! Wij zouden dan duidelijk erfelijken aanleg voor bepaalde ziekten kunnen vervolgen; hoe het telkens en telkens weer in de sibbe opduikt en overspringt naar sibben die er mee „aanknoopen”. Niet altijd op alle knooppunten, maar zoo hier en daar soms. Want er zijn van die erfelijke ziekten, die niet altijd openbaar worden en toch overerven. De wetenschap kent ze. Dan vertoont zoo'n netwerk uiterlijk gezonde mensen en toch brengen zij den erfelijken aanleg-tot-de-ziekte over.

Onze stamhouder weet daarvan, hij heeft iets gelezen over de wetmatigheid van dit soort overerving; hij weet ook hoe gezond zijn sibbe is en die van zijn

vrouw voor zoover hij kan nagaan — maar hij beseft ook, dat het meer geluk dan wijsheid was. Toen hij trouwde wist hij nog niet veel van deze dingen, net genoeg om te beseffen, dat het huwelijk niet alleen maar een particuliere aan gelegenheid is (ook niet het zijne). Maar hij had toch niet van te voren den stamboom van zijn bruid „ter inzage” gevraagd. En al had hij het gedaan, het zou hem weinig geholpen hebben, want er zou niet hebben bijgestaan, hoe de levensloop der leden van die sibbe was geweest.

Meer geluk dan wijsheid? Een gezond hart en een gezond oog beteekenen toch ook wel wat en dat is geen geluk, maar een erfdeel der vaderen!

Hoe zal het zijn kinderen gaan? Als wij die netwerken toch eens konden uitleggen! Gezond waren zij, erfgezonder ook, want zij zouden, zoover hij kon nagaan, geen erfelijke kwalen meebrengen. Nu moesten zij ook aanknoopen aan sibben, die gezond waren naar lichaam en ziel. Hoe duidelijk zag hij het ineens voor zich: Wordt erfgezonder! Hij en zijn sibbe waren het, maar hoevelen rondom waren het niet en zouden zijn kinderen de sibbe gezond houden? Voor hen gold: blijft erfgezonder!

Hij zag echter ook, dat dat andere: „Wordt erfgezonder”, een zin had voor een volk en nu schoot hem weer een ander woord te binnen: geboortenwedloop! Wanneer eens alle kerngezonde en begaafde sibben veel kinderen kregen en allen die erfelijk belast waren, weinig of geen, zou dan niet een erfgezonder volk ontstaan? Zeker! Ook dan zouden nog vermoedelijk wel eens erfelijke ziekteverschijnselen voorkomen, maar wanneer die nu maar niet aan nakomelingschap werden doorgegeven, dan zou het volk als geheel toch erfgezonder worden. En terwijl zijn gedachten zich bezighielden met den geboortenwedloop tusschen de gezonde sibben en de erfelijk belasten, dacht hij ook weer aan den geboortenwedloop der rassen op deze aarde. Wat baat het, of ons ras nog vele geboorten heeft, als de erfelijk belasten zich vermeerderen, als de „minderwaardigen” toenemen en de „meerwaardigen” uitsterven. Ook dan gaat een ras te gronde. Hij dacht aan zijn naaste omgeving. Die knecht van vader, die sukkel met die half achterlijke vrouw, hoeveel kinderen had die niet? Negen, of waren het er al tien? Twee waren er al getrouwd en hadden ook al kinderen. Zoo'n sibbe hield zich wel in stand, leverde zelfs een overschot!

Onze stamhouder had onlangs gelezen hoeveel kinderen er moeten zijn, om de sibbe in stand te houden; dat was iets meer dan drie per gezin; vier kinderen per gezin was reeds een toename. En daar kwam dan nog bij, dat hoe vroeger

de huwelijken gesloten worden, des te spoediger is de toename. Hoe snel nam de sibbe van dien sukkelaar dan niet toe? En hijzelf, hij had om zoo te zeggen een klein overschot, maar zijn vrienden en naaste verwanten kwamen voor het overgroote deel nog niet aan de drie kinderen toe. Zij waren dus bezig aan het uitsterven. Waren zij niet meer waard dan de kinderen van dien knecht? En stond dat geval op zichzelf, of was het een algemeen verschijnsel? Hij wist het wel, het was een groot gevaar, waarin niet alleen zijn volk, maar heel Noord-Europa verkeerde: het gevaar van het minderwaardig worden en van het afnemen der bevolking; achteruitgang in gehalte en in aantal.

Het gevaar was er, het gevaar was groot. Maar het was nog niet te laat. Hij besepte het en er waren er meer. Stond hij niet op den drempel van een nieuwen tijd? Hoe weinig had hij van dit alles geweten toen hij trouwde, hoe weinig wist zijn omgeving er nog van. Maar zijn kinderen, die zouden het weten, daarvoor zou hij zorgen, daarvoor zouden de verantwoordelijke mannen in Europa zorgen; hij geloofde in den nieuwen tijd; het was niet alleen een mogelijkheid, maar het begin van verwerkelijking was er, ook in hem.

Onze stamhouder is geen politiekeling, hij is geen geleerde, geen man in hooge stelling, hij is een eenvoudig man, zoon van een timmerman — maar hij is gezond, heeft een goed stel hersenen en hij leeft bewust; hij kijkt om zich heen met een paar heldere oogen en gaat niet oppervlakkig over de vragen heen, die het leven hem stelt. Daardoor behoort hij tot die menschen, die een eigen oordeel willen vormen en niet leven van leuzen, die hun leegheid niet verbergen achter woorden, maar die zoeken naar inzicht.

Hij heeft een buurman, met wien hij wel eens over de vraagstukken die hem bezighouden spreekt, een man die meer ontwikkeling en schoolsche kennis heeft dan hij en die hem nog wel eens weet vast te zetten en al pratend zijn gedachten op een doodlopend spoor weet te voeren. Dan wordt hij ongeduldig en kregel, en de ander heeft schik. Want onzen vriend is het te doen om inzicht, hoe dan ook en den ander om het plezier van het redeneeren. Dat weet hij niet zoo precies, hij ziet daar nog niet doorheen, hij meent dat de ander zooals hij zoekt en beseft niet, dat deze man wel een vraag opwerpt, net als hij, maar dat hij het antwoord al klaar heeft, dat hij vraagt om te kunnen redeneeren en niet om tot inzicht te komen. Want deze buurman heeft zijn kijk op de wereld al lang in kannen en kruiken, afgepasst, afgerond, klaar. Daar hoeft hij niets aan te veranderen. Hoeft? Neen daar wil hij niets aan veranderen, daartoe is hij geestelijk te gemakzuchtig.

En onze vriend, hij praat en praat en komt nooit verder met dien man. Hij houdt niet van praten op deze manier, maar de ander lokt het steeds weer uit. Wie er wel verder komt, dat is hijzelf, want hij leert zijn gedachten ordenen, hij leert zich rekenschap geven van zijn woorden.

Het was in zoo'n gesprek dat hij het inzicht, dat hij had gekregen, in deze woorden samenvatte: „Wordt erfgezond! — dat is de groote taak. Een ziek mensch kan misschien door den dokter weer gezond gemaakt worden, een kwaal kan genezen, maar erfgezond kan een dokter niemand „maken“. Erfgezond worden wij „geboren“. Daarom lijkt het dwaas om te zeggen: Wordt erfgezond! Want een geslacht, dat erfelijke kwalen of gebreken heeft kan niet als geslacht, als sibbe

erfgezond worden door met erfgezonden te huwen. Dan worden die ook in hun nakomelingschap erfziek, als ik dat zoo zeggen mag."

„Juist", viel buurman in de rede, „en daarom is het toch allemaal maar onzin. Want wat wil je? Veronderstel eens, dat die, wat jij nu pleegt te noemen erfgezonde sibben niet huwen met erfelijke belaste sibben, dan blijft het volk als zoodanig toch den last van deze minderwaardigen dragen. Ja het kon nog wel eens erger worden met jouw ingrijpen in de natuur, want wanneer je erfziek bij erfziek voegt, zullen deze sibben er nog veel slechter aan toe zijn." „Ho even", zei onze vriend, „ingrijpen in de natuur moet je dat niet noemen, want ik wil niet in een „natuurlijke" samenleving ingrijpen, of een samenleving waar de mensch in den z.g. natuurstaat leeft, maar in een samenleving, die zeer onnatuurlijk leeft, die kunstmatig het zieke en zwakke in stand houdt, opfokt, verzorgt en vertroetelt,

opdat datgene, wat de natuur ten doode had opgeteekend, nu blijve leven en zich zal voortplanten. Kom me dus niet aanzetten met je „ingrijpen in de natuur”! Juist dat alles, waar jij zoo mee ophebt, is een ingrijpen. Ik zag laatst een film over gestichten en geesteszieken. Daar werd b.v. een vrouw, die er meer als een dier uitzag dan een als mensch en geen voedsel tot zich wilde nemen, al tegen-spartelend door den neus heen met behulp van een slang kunstmatig gevoed. Is dat soms niet tegen de natuur?” „Ja, maar het leven is heilig”, wierp buurman er tusschen.

„Heilig! zeker, het leven is heilig, het gezonde welgeschapen leven en daarom moeten wij het in stand houden, behoeden, vermeerderen! Maar wat doen wij in onze inrichtingen? Daar fokken wij erfelijk belasten op om ze weer los te laten en zich te laten voortplanten, opdat er nieuwelichtingen zullen klaarstaan, om deze gestichten weer te bevolken, terwijl wij veel gezond bloed laten verkommeren in sloppen en stegen”. Hij wachtte even, maar er kwam geen antwoord. Toen ging hij voort: „Nee mijn waarde, daar is maar één antwoord op deze vragen: Sterilisatie, en als . . . ,” maar hij kwam niet verder, want buurman sprong op, alsof een wesp hem in zijn achterste had gestoken: „Aha!, daar komt de aap uit de mouw! Heb ik het niet gezegd, jij met die goddelooze denkbeelden”, maar ook buurman kwam nu niet verder, want verontwaardigd riep onze vriend: „Goddeloos? Waar staat dat geschreven? Wie zegt mij dat, wie bewijst mij”. Zoo harrewarden zij nog een poos voort. Buurman beweerde dat „iedereen” toch kon begrijpen, dat het goddeloos was en onze vriend kon niet bewijzen dat dat niet zoo was en vergat, dat hij zelf als levend (en belevend!) bewijs voor het tegendeel daar stond. Toen kwam zijn vrouw hem voor het eten roepen. — Gelukkig maar, want beide waren ineens verhit; ze waren weer op zoo’n dood spoor; buurman had het gevoel alle „weldenkende menschen” aan zijn kant te hebben en dus gelijk te hebben, en onze vriend voelde vaag, dat hier inzicht van noode was en geen „bewijs” of meerderheid van stemmen. Zoo was de stemming dan niet vruchtbaar om na te gaan of wij hier van goddeloos of niet goddeloos kunnen spreken. Maar dien avond zat hij met moeder de vrouw alleen. De kinderen waren in slaap. Het onbevredigend einde van het gesprek had hem niet losgelaten en hij had het in zichzelf voortgezet. En nu zij daar zoo rustig even nog bij elkaar zaten, deed hij het hardop, alsof hij met zijn vrouw sprak, maar meer nog sprak hij met zichzelf. „Wil God ons gezond, of ziekelijk en mismaakt? Zijn daar niet eeuwige wetten in de natuur gelegd, waar wij ons aan

te onderwerpen hebben? Onderwerpen? Neen, blijmoedig willen wij leven naar deze wetmatigheid, luisterend naar het ongeschreven woord, de ongeschreven wet, die in ons spreekt, wanneer wij er voor open staan. — Is dat goddeloos?" Zijn oogen dwaalden naar de verte, hij zag weer dat beeld van den geboortewedloop, het erfgezonde ras, den ruimen horizon en de taak waaraan allen zouden werken. Of waren zijn oogen naar binnen gericht, luisterde hij naar de ongeschreven wet in zijn eigen gemoed?

„Het is plicht de voortplanting van het erfzieke te voorkomen en het meerderwaardige te vermeerderen", riep hij, zijn gedachten hardop weer voortzettend. „Hard of niet hard, goddeloos of niet goddeloos; zijn dat niet alleen maar woorden, woorden waarachter de oude tijd zich nog verschanst? En was het wel hard? Is het niet veeleer wreed, dit kunstmatig behoeden en in stand houden van wat de natuur wil vernietigen en uitroeien? — Heilig is het leven".

ij hebben den vorigen avond onzen vriend, den stamhouder, hardop hooren denken, letterlijk, en het was geen klein vraagstuk, dat zijn ziel beroerde. En toch, hij wist er weg mee en hij wist ook zijn weg. Dat laatste nog het best. Hij wist altijd wel waar hij heen wilde, maar hij kon het soms zoo moeilijk beredeneeren en onder woorden brengen. Net andersom als buurman. Die wilde nergens heen, die wás er en kon alles zoo mooi beredeneeren, kant en klaar. Dat kon hij niet, maar toch, was hij niet even zeker van zijn zaak?

Misschien nog wel zekerder. Hij had het gevoel, dat die idealen, die hij voor zichzelf zag, zoo geweldig waren, dat hij er zijn leven voor zou geven. Zóó waren zij één met hem geworden; ook zijn vrouw, dat wist hij, al trachtte zij niet onder woorden te brengen, zooals hij. Hij wilde altijd weer zich bewust worden, zich rekenschap geven. Maar als dat nog niet lukte, dan gaf hem dat geen twijfel, o neen, dat nooit! Want hij „zag” het als het ware voor zich, dat van den nieuwen tijd, aan den ruimen horizon, dat wat zijn moeder nog niet zou begrepen hebben. Ja — en daar viel hem buurman weer te binnen — wat zelfs zij misschien ook „goddeloos” zou hebben genoemd, zijn moeder, die hem op haar wijze den weg tot God had gevoerd, den weg dien hij nog bewandelde, maar nu in een anderen tijd, in den „nieuwen tijd”, zooals hij het altijd weer noemde.

Zoo was het ook: stamhoudertje had van zijn ouders een kompas meegekregen, een wonderlijk instrument, dat hem den rechten weg deed gaan, ook in een nieuwen tijd, waar oude woorden hun inhoud verliezen en een vaak onuitgesproken weten zoekt naar vormgeving. Daarom ging hij met vaste schreden door dit leven en dezen tijd, al was het niet geleerd, want hij bezat meer dan de dingen die wij kunnen aanleeren, hij bezat het kompas, dat in al zijn rasgenooten is ingebouwd, maar waar zooveel nog geen acht op slaan, denkend, dat de tijd blijft stilstaan, nog niet ziende, dat het met volle zeilen het leven van den „nieuwen tijd” ingaat, met koers op „Noordland”.

Zoo was het stamhoudertje tot stamhouder geworden in de wende van het oude

naar het nieuwe; in den tijd, waarin het zwakke ten onder gaat en het oude sterft en zij, die op het kompas weten te varen den koers aangeven, naar het woord van den dichter Pindaros:

„Aangeboren aard verleent de hoogste waarde. — Wie slechts leerbare dingen bezit is een duisterling . . . en gaat nooit met vaste schreden.”

